Vide R.N.I. No. Pun-Pun 2002/8323 ASR/0001/2018/20

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਚੀ ਸਾਲਾਹ ॥ ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥

ਭੇਟਾ : 30/-

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ

ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਅੰਕ: 135
D.O.P. 10 Sept. 2020

ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਜਿਨਿ ਸਿਰਿਆ ਤਿਨੈ ਸਵਾਰਿਆ ॥

ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਵਿੰਗ

ਫ੍ਰੀ ਸਿਲਾਈ ਕਢਾਈ ਅਤੇ ਫ੍ਰੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਖਲਾਈ ਸੈਂਟਰ ਵਿਖੇ 34ਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਪੂਰਨ

14 ਨਵੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ 17 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਫ੍ਰੀ ਸਿਲਾਈ ਕਢਾਈ ਅਤੇ ਫ੍ਰੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੈਂਟਰ ਜਿੱਥੇ ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਬੱਚੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਣ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸਿਲਾਈ ਕਢਾਈ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ 34ਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਉਪਰੰਤ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਟਹਿਲਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਟਰੱਸਟੀ ਮੈਂਬਰ) ਭਾਈ ਤਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿੱਕੂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ।

ਸਿਲਾਈ-ਕਢਾਈ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਚਰਾਂ ਨਾਲ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਗਰੁੱਪ ਫੋਟੋ।

ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ

ਗੁ: ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ, ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

1

2

1-2. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

Asr. G.P.O.No. PB0001/ 2018-20

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ।।

ਅੰਕ-135ਵਾਂ (2020)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ

ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

E-mail : sifitsalah@yahoo.com
Website : www.bibikaulanjibhalaikendertrust.org

ਤਤਕਰਾ

ਸੰਪਾਦਕੀ	4
ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ	
ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ ਭਾਗ- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ	5
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ	16
ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹੋ	19
ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥	20
ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ	22
ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ	23
ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮਹੀਣ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦਸ਼ਾ	24
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ?	28
ਜੀਵਨ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ	34
ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ	36
ਪਰਖ ਤੇ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ	37
ज़िंदगी की बारीकियाँ	38
दस पातशाहियां रूप इह गुरु ग्रंथ जी जान।।	41
स्री हरिक्रिशन धिआईऐ	
जिसु डिठै सभि दुख जाइ।।	46
What Door is it? Passing Through which	
makes Guru Ram Dass Ji	
Our Guide/Comrade	53
Which are the Ten Sins?	59

ਸਰਪ੍ਰਸਤ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਿਟਲ

ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਡੀ ਸੀ)

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ
ਭਾਈ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ)
ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ (ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ), ਭਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਸ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਵਾਲੇ), ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਐਡਵੋਕੇਟ
ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ

ਸਲਾਹਕਾਰ
ਸ. ਟਹਿਲਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ
ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ
ਸ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ
ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਿਸੰਗ ਸਭਾ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ (ਰਜਿ.)
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਕੰਪਿਊਟਰ: ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਫਤਰ

ਨਾਮ :- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ
ਖਾਤਾ ਨੰ. 55031111026 ਬੈਂਕ :- ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
IFSC ਕੋਡ ਨੰ. SBIN0050245
ਬ੍ਰਾਂਚ :- ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਚੌਂਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਚੰਦਾ

ਦੇਸ਼		ਵਿਦੇਸ਼	
ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	150 ਰੁ.	ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	1200 ਰੁ.
2 ਸਾਲ ਲਈ	300 ਰੁ.	2 ਸਾਲ ਲਈ	2400 ਰੁ.
5 ਸਾਲ ਲਈ	600 ਰੁ.	5 ਸਾਲ ਲਈ	4800 ਰੁ.
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	2400 ਰੁ.	ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	19200 ਰੁ.

ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ

ਦਫਤਰ: ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ, ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ (ਟਰੱਸਟ)
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-143006 ਫੋਨ : 98765-25850

ਨੋਟ : ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸੰਪਾਦਕੀ...

ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਪਾਵਨ ਪੰਕਤੀ ਹੈ:

ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ॥ *(ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ)*

ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਦੇ ਜੇ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਕਰੀਏ ਤੇ ਇਹ ਅਰਥ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਅੰਦਰ ਦਇਆ ਦਾ ਗੁਣ ਹੋਣਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਦਰ ਦਇਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਧਰਮ ਕਮਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇਖੀਏ ਤੇ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਇਆ ਕਮਾਉਣੀ ਸਿੱਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇਖੀਏ। ਧਰਮ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪਰ ਹਿਰਦਾ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਸੀਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਮੱਖਨ ਵਰਗਾ ਨਰਮ ਸੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੇਅਦਬੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਬੇਅਦਬੀ ਕਿਵੇਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਰਮਜ਼ ਖੋਲ੍ਹੀ (ਸੁਮੱਤ ਦਿੱਤੀ), ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਓਏ ਭਲੇ ਪੁਰਖਾਂ ਮੱਖਣ ਉਦੋਂ ਪਿੰਘਲਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੱਖਣ ਨੂੰ ਸੇਕ ਲੱਗੇ ਪਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਮੱਖਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਰਮ ਸੀ। ਸੇਕ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹਿਰਦਾ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਿੰਘਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਲ 1675 ਦਇਆ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੁਣ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅੱਜ ਕੌਣ ਆਇਆ ਹੈ, ਪੰਡਿਤ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਜੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ। ਕੌਣ ਸਨ, ਪੰਡਿਤ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਜੀ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਤੇ ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਰੀਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਠੰਡ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਧੰਨ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ। ਪੰਡਿਤ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਜੀ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪੜਦਾਦੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਪਿਰਾਗਾ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਰਸਤੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਰਹਿਬਰ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ, ਉਮਰ ਕੇਵਲ ਨੌਂ ਸਾਲ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਓ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਦੀ ਲਾਜ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਣੀ ਹੈ, ਦਇਆ ਕਿਵੇਂ ਕਮਾਉਣੀ ਹੈ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਕਿਵੇਂ ਫੜਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੱਖਣਾ ਹੈ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਾਮਾਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਇਆ ਕਮਾਉਣ ਲਈ, ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੀ ਵਾਰਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

26 ਸਾਲ ਭੋਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅੱਜ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਕੇ ਦਇਆ ਕਮਾਉਣੀ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਬਾਦਤ ਤੋਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ।

ਆਓ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਗੁਣ ਨੂੰ ਕਿਨਕਾ ਮਾਤਰ ਅੰਦਰ ਧਾਰਨ ਕਰੀਏ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪਾਵਨ ਰਸਤੇ ਤੇ ਕਿਨਕਾ ਮਾਤਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਚੱਲ ਸਕੀਏ। ਦਇਆ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਗੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਵੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਹ 400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਇਆ ਕਮਾ ਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

—ਸੰਪਾਦਕ

ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰੌਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ?

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ ਭਾਗ- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ

ਆਪ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਪ੍ਰਕਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। 125 ਅੰਕ ਤੋਂ—''ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ'' ਪ੍ਰਕਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ ਭਾਗ- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰਹਿਮਤ ਕਰਕੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਵਾਉਣ।

—ਸੰਪਾਦਕ

ਛੰਤੁ ॥

ਜਿਉ ਜਾਨਹੁ ਤਿਉ ਰਾਖੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਿਆ ॥
ਕੇਤੇ ਗਨਉ ਅਸੰਖ ਅਵਗਣ ਮੇਰਿਆ ॥
ਅਸੰਖ ਅਵਗਣ ਖਤੇ ਫੇਰੇ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸਦ ਭੂਲੀਐ ॥
ਮੋਹ ਮਗਨ ਬਿਕਰਾਲ ਮਾਇਆ ਤਉ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਘੂਲੀਐ ॥
ਲੂਕ ਕਰਤ ਬਿਕਾਰ ਬਿਖੜੇ ਪ੍ਰਭ ਨੇਰਹੂ ਤੇ ਨੇਰਿਆ ॥
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਦਇਆ ਧਾਰਹੁ ਕਾਢਿ ਭਵਜਲ ਫੇਰਿਆ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੭੦੪)

ਮੇਰੇ ਦਇਆਲੂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਕਿੰਨੀ ਮਿੱਠੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕਿਹੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਚਾਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਲਫਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਿੰਨੀ ਗਹਿਰਾਈ ਹੈ।

ਜਿਉ ਜਾਨਹੁ ਤਿਉ ਰਾਖੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਿਆ ॥

(ਅੰਗ ੭੦੪)

ਜਿਉ ਜਾਨਹੁ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਬਿੱਧ ਬਣਾਉਣੀ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਹਾਂ। ਆਪੇ ਬਿੱਧ ਬਣਾ। ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਨਦਰਿ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇੰਝ ਕੱਟ ਦੇ। ਮੱਥੇ ਤੇ ਅੰਗੂਠਾ ਫੇਰ ਕੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟਣੇ ਹਨ ਤੇ ਇੰਝ ਕੱਟ ਦੇ।

ਜਿਉ ਜਾਨਹੁ ਤਿਉ ਰਾਖੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਿਆ ॥

(ਅੰਗ ੭੦੪)

ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਕੱਟਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇੰਝ ਕੱਟ ਦੇ। ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੱਟਣੇ ਹਨ ਤੇ ਇੰਝ

ਕੱਟ ਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਬਿੱਧ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ, ਬਣਾ ਦੇ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਤੇਰੇ ਹਾਂ। ਕਿਰਪਾ ਕਰੀਂ।

ਜਿਉ ਜਾਨਹੁ ਤਿਉ ਰਾਖੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਿਆ ॥

(ਅੰਗ ੭੦੪)

ਅਵਾਜ਼ ਆਈ, ਕੋਈ ਗੁਣ ਹੈ? ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਰੱਖਾਂ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਗੁਣ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਅਵਗੁਣ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਹੀਂ, ਲੱਖਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਰੋੜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਰਬਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਸੰਖ (ਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ) ਅਵਗੁਣ ਹਨ, ਗਿਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਕੇਤੇ ਗਨਉ ਅਸੰਖ ਅਵਗਣ ਮੇਰਿਆ ॥

(ਅੰਗ ੭੦੪)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ।

ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਰਨ ਦੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇਵਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ, ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ ਭਾਗ ਹੈ। ਆਓ ਜੀ, ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈਏ:

ਮ: ੧॥

ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥
ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥
ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਊਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥
ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਾਲਾਹੀਐ ਭਾਗਾ ਰਤੀ ਚਾਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਊਜਲੇ ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਗਜ ਕੇ ਆਖੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ :

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਤੀਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ, ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ, ਪੰਜਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਛੇਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ, ਸੱਤਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ, ਅੱਠਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਰਾਮੋ ਜੀ, ਨੌਂਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ, ਦਸਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਦੇਸਾਂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗਿਆਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ:

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਇੰਨਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਇੰਨੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ, ਇਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਵਿਰਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹੋਏ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰੋਂ (ਮਹਿਲ) ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਤਾ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਨੂੰਹ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰੋਂ (ਮਹਿਲ) ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਤਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਕਿਵੇਂ? ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨੂੰਹ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰੋਂ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਤਾ, ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ। ਦੂਸਰਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦੀ ਦਾਦੀ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ, ਭਾਈ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ, ਮਾਤਾ ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਜੀ। ਇਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੇ ਝਾਤੀ। ਹੁਣ ਅੱਗੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇਵਾ ਲੈਣ। ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦੀ ਦਾਦੀ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਨੂੰਹ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਕਹਿ ਦਿਓ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ :

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਇਆ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨਾਲ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਈਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੋਲੀ ਤੋਰਨ ਵੇਲੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਬਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਡੋਲੀ ਤੋਰਨ ਵੇਲੇ, ਦਾਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੱਚੀਏ, ਚਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਨ, ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਲਿਖ ਲੈ। ਇਹ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਡੋਲੀ ਤੋਰਨ ਵੇਲੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਡੋਲੀ ਵਿੱਚ ਤੋਰਨ ਵੇਲੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਸੀ, ਲਾਡਲੇ ਸਿੱਖ, ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ, ਮਗਰ ਹਕੀਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਗੁੜ੍ਹਤੀਆਂ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਡੋਲੀ ਤੋਰਨ ਵੇਲੇ ***ਪਹਿਲਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਗੁਜਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਸੁੱਖ ਦੇਣਾ। ਬੱਚੀਏ, ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦੇਈਂ, ਜਾ ਕੇ ਸੁੱਖ ਦੇਈਂ। ਦੂਜਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਕਰੀਂ।*** ਹਾਲੇ ਉਦੋਂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੱਲਾਂ ਅਜੀਬ ਜਾਪਣਗੀਆਂ। ਤੀਜਾ ਉਪਦੇਸ਼, ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਵਿੱਚ ਬਚਨ ਲਿਖੇ ਹਨ।

ਪਤੀ ਸਮ ਈਸ ਪਛਾਣ ਕੈ

ਈਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ।

ਪਤੀ ਸਮ ਈਸ ਪਛਾਣ ਕੈ

ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਕਰ ਸੇਵ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜਾਣੀਐ

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰੀਂ। ਤੀਸਰਾ ਉਪਦੇਸ਼, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ, ਦਾਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਆ ਗਏ ਹਨ। ***ਤੀਜਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੀ, ਐਸਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣਾ ਕਿ ਸੱਸ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇ।*** ਇਹ ਬਚਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜਾ ਘਰ ਸੱਚਖੰਡ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਐਸਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਈਂ ਕਿ ਸੱਸ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇ। ਚੌਥਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਬੜਾ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਹਨ, ਚੌਥੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ, ਸਿਮਰਨ, ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰੇਮ। ਇਹ ਪੰਜ ਚੀਜ਼ਾਂ

ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ। ***ਚੌਥਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਬੱਚੀਏ, ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ, ਸਿਮਰਨ, ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਹੈ।*** ਦੁੱਖ ਆਵੇਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਬਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਈਂ। ਸੰਤੋਖ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਈਂ। ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਈਂ। ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਈਂ। ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਈਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣਾ। ਕੈਸਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਿਓ ਜੀ :

ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕਾ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸੁ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ ਪੇਖੁ ॥

(ਅੰਗ ੨੯੫)

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਚਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੀਂ। ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਆ ਜਾਓ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਨਾ ਬਣਾਇਆ, ਕੀ? ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੀ, ਕੀ? ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਬਖਸ਼ੀ। ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਹ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਹੁਤ ਭੋਲੇ ਸੀ। ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋ। ਹਰ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਅੱਗੇ ਆਵੇ। ਕੈਸੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹਨ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਰੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੇ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕ ਰਹੇ ਸੀ। ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਥ ਸੁੱਚੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਜਿਸ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਹੱਥ ਸੁੱਚੇ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਪੂੰਜੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਝੋਲੀ ਕਰੋ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਝੋਲੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਰੁਮਾਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕ ਕੇ ਹੱਥ ਪੂੰਝੇ ਸੀ, ਉਹ ਰੁਮਾਲ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਿਰਪਾਨ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਕਾਲੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ। ਬਾਬਾ ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਕਾਲੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਬਕਾਲੇ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ? ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਪੇਕੇ ਸੀ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ ਗਏ। ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਪੇਕੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਹੋ ਗਏ। ਨਾਨਕੇ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਪੇਕੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਕਾਲੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਇਸ ਰੁਮਾਲ ਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਾਂਗੀ? ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ, ਇਹ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਦਾਤ ਨੌਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ। ਇਹ ਰੁਮਾਲ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਰੁਮਾਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ

ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਰੁਮਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਧਰਮ ਦੀ ਚਾਦਰ ਬਣ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੇਗਾ। ਪੜ੍ਹਦੇ ਢੱਕੇਗਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅਗਲਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਤੇਰਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਹਾਂਬਲੀ ਯੋਧਾ ਪੋਤਰਾ ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਵੇਗਾ, ਇਹ ਕਿਰਪਾਨ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦੇਣਾ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਉਹ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਆਪ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਹੁਣ ਆ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪੇਕੇ ਸੀ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਨਾਨਕੇ। ਇਹ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਬੋਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆਉਣੀ ਸੀ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਭੋਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਉਹ ਘਾਲਣਾ ਸੌਖੀ ਨਹੀਂ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਜੀ :

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ ਆ ਗਏ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪਤਨੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ। ਨੌਂਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਅਜੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਬਣੇ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਕਈ ਬੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ, ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 26 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨੇ 13 ਦਿਨ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਜਪ-ਤਪ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਧੰਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਾਸ ਸਾਰੇ ਰਾਈਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਬਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਸੁੱਚਮਤਾ ਦਾ ਧਿਆਨ, ਜਲ ਭਰ ਕੇ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਦਾਸ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਦਾਸ ਤਾਂ ਥਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 26 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨੇ 13 ਦਿਨ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਜਪ-ਤਪ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਭੋਰਾ ਸੀ, ਉਹ ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਤੇ ਦਸ ਇੰਚ ਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਭੋਰਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਪੌੜੀ ਉਤਰ ਕੇ ਜਿਸ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਭੋਰਾ ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਦਸ ਇੰਚ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਥੜ੍ਹਾ ਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰਦੇ ਸੀ। ਭੋਰੇ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਬਾਹਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੇ। ਬਾਹਰਲਾ ਰੌਲਾ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਕਾਗਰਤਾ ਹੋਰ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਦਸ ਇੰਚ ਦਾ ਭੋਰਾ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ 26 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨੇ 13 ਦਿਨ ਉਸ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਕੀ ਇਹ ਜਪ-ਤਪ ਨਹੀਂ? ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ। ਕੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਪੂਰਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਚੌਂਕੜੇ ਮਾਰਨੇ? ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ।

ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਢਾਈ ਕੁ ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਰਾਤ ਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਢਾਈ ਵਜੇ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਕਿ 7 ਵਜੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਹੈ ਕਿ 8 ਵਜੇ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਬਾਹਰ ਭੋਰੇ ਦੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਢਾਈ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਸਿਮਰਨ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਵੀ, ਚੌਂਕੜਾ ਵੀ। ਇਹ ਹਨ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ। ਇਹ ਹੈ ਬੰਦਗੀ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਓ। ਦਾਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਟੁੱਟ ਨਾ ਜਾਣਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਉਹ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਹਫਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰੀ 84 ਕੱਟਦੀਆਂ ਹਨ। 84 ਪਾਠ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ। ਲੋੜ ਹੈ ਅੱਜ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੈਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਆਇਆ ਗਿਆ ਤੂੰ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਧੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਆਇਆ ਗਿਆ ਤੂੰ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੋਬਾਇਲ ਤੂੰ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਘਰ ਕਮਰਾ ਚੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਸੈਂਚੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, 10 ਪਾਠ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ, 20 ਪਾਠਾਂ ਵਾਲੀ, 50 ਪਾਠਾਂ ਵਾਲੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ-ਛੇ ਘੰਟੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ 84 ਪਾਠ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਉਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ। ਕੋਈ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ, ਇਹ ਕਹੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅੱਜ ਫਿਰ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿਓ ਕਿ ਜਪ-ਤਪ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਪ-ਤਪ ਕਿਉਂ ਰੱਖਦੇ ਹੋ? ਜਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ:

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਨਾਮੁ ਸਮ੍ਹਾਲਿਆ ॥
ਅਪੁਨੈ ਠਾਕੁਰਿ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥੪॥

(ਅੰਗ ੧੩੪੮)

ਵੇਖੋ ਬਾਣੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਾਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ। ਕਈ ਭੈਣਾਂ ਹਫਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ 84 ਕੱਟਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਨੇਮ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਦਾ ਅਲੱਗ ਹੈ। ਪੂਰੀ 84 ਨਹੀਂ, ਅੱਧੀ 84 ਸਹੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ, ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਧਿਆਨ ਉਧਰ ਦਾ ਧਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿਣਗੇ, ਤੈਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਵੀ ਮੈਂ ਮਿਲ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਜੁੜਨ ਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾ। ਦੋ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਓ। ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ, ਬੇਟੀ, ਬੇਟੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੈ ਲਓ ਪਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਪ-ਤਪ ਦੇ ਚੌਂਕੜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਲਗਾਈ ਚੱਲੋ :

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਨਾਮੁ ਸਮ੍ਹਾਲਿਆ ॥
ਅਪੁਨੈ ਠਾਕੁਰਿ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥੪॥

(ਅੰਗ ੧੩੪੮)

ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਆਪਣੇ ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਨਦਰਿ ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੰਕਤੀ ਰਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਲਓ :

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਨਾਮੁ ਪਿਆਰਾ ॥
ਕਿਲਵਿਖ ਕਾਟੇ ਕਾਟਣਹਾਰਾ ॥

(ਅੰਗ ੧੦੬੨)

ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲਓ ਕਿ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ

ਕਿੰਨੇ ਧੰਨ ਹੋਣਗੇ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ 26 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨੇ 13 ਦਿਨ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪ ਬੂਹੇ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਪ-ਤਪ, ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵਨਾ ਕੀ ਸੀ? ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜੀ ਅਵਾਜ਼ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣੇ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੀਰ ਮੱਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ। ਈਰਖਾ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਮਾਨ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਹਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਖ ਕੇ ਸੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਧੀਰਮੱਲ ਜਿੰਨੀ ਮਾਇਆ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਗਏ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਥੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ ਸੀ, ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਆਏ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੱਲੇ ਪਿੰਡ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ :

ਮਾਈਆਂ ਰੱਬ ਰਜਾਈਆਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲੋਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖਰੀਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਟੱਕ ਲਗਾਇਆ ਤੇ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ : ਚੱਕ ਨਾਨਕੀ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ। ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਾਰੇ ਬੰਨੇ ਵਰਤਾਰਾ ਵੇਖ ਕੇ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੁੱਲ ਲਈ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਵੀ ਨਾਲ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਵੀ ਨਾਲ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਏ, ਤ੍ਰਿਵੈਣੀ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ। ਹੁਣ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਬਚਨ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰਤਾਪੀ ਪੋਤਰਾ (ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੁੱਤਰ ਜੀ, ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਬੀਤਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹ ਦਿਨ ਕਦੋਂ ਵੇਖਾਂਗੀ? ਹੁਣ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖਿਆ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਫਿਰ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਰਵਣ ਕਰੋ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਬੜਾ ਅਨੰਦਮਈ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਇੰਝ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਦਾਸ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰਾ ਪਾਠ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ। ਸਾਡੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇੱਕ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ। ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਠੰਡ ਪੈ ਗਈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਾਠੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੋ-ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੀ ਰੋਲ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀ? ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ? ਪਾਠ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ, ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰਾਏ ਜੀ। ਕੈਸਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੈਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਰੰਗੇ ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਸਾਰੀ

ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ? ਦੋਵੇਂ ਮਾਤਾਵਾਂ, ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹਿਲ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣੋ। ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਔਲਾਦ, ਪੋਤਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਆਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਮਾਂ ਬਣਾਏਗਾ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰਾਏ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਪਾਠ ਦੋਵੇਂ ਮਾਤਾਵਾਂ (ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ) ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਮਿਲੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭੋਗ ਪਿਆ ਤੇ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਲੰਗਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭੋਗ ਪਿਆ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਬਸਤਰ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ। ਅੰਨ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬਸਤਰ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਲੋੜਵੰਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਝੋਲੀ ਭਰੀ ਗਈ। ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਓ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੈਸੇ ਚੌਂਕੜੇ ਹੋਣਗੇ :

ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੪ ॥
ਹਰਿ ਕੀਆ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆ ਗੁਰਿ ਮੀਤਿ ਸੁਣਾਈਆ ॥
ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਈਆ ॥੧॥
(ਅੰਗ ੭੨੫)

ਇਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਜਬ ਹੀ ਜਾਤ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਭਏ ॥
ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦਿਨ ਕਰਤ ਬਿਤਏ ॥੧॥
ਤਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹਮਾਰਾ ਭਯੋ ॥
ਪਟਨਾ ਸਹਰ ਬਿਖੈ ਭਵ ਲਯੋ ॥
(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ)

ਉੱਥੋਂ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ, ਸਮਝ ਲੈਣਾ। ਤ੍ਰਿਵੈਣੀ ਤੋਂ ਸੁਨੇਹੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਆਸਾਮ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਮਾਂ ਬਣਿਆ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਲਕੀ ਉਤਰੀ। ਉਹ ਸਮਾਂ ਬਣਿਆ, ਰੱਬ ਆਇਆ ਧਰਤੀ ਤੇ। ਸਮਾਂ ਬਣਿਆ, ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਗਮਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੱਖ ਹੱਥ ਰੁਕਾ ਭੇਜਿਆ ਆਸਾਮ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਸਿੱਖ ਹੱਥ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ ਆਸਾਮ ਤੋਂ। ਕੀ ਭੇਜਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ, ਆਸਾਮ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਰੱਖਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਰੱਖਣਾ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਸਾਮ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਬਲਕਿ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਹੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪੜਾਅ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕਾ

ਬਾਗ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਿਤਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਫਿਰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੱਧਾ ਗਏ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਚੱਕ ਨਾਨਕੀ। ਉੱਥੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਇਧਰ ਆ ਜਾਓ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਇਧਰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਦਾਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਓ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਕੈਸਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤੇ ਉਧਰੋਂ ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਆਏ ਤੇ ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭੈਣ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੈ, ਬੇਬੇ ਲਫਜ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਬੇਬੇ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੱਸੋ। ਅੱਗੋਂ ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੇਬੇ, ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤੇ ਭੁੱਲ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅੱਗੋਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਕਾਹਦੀ ਭੁੱਲ? ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਭੁੱਲ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਬੱਚਾ, ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਬੱਚਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤੇ ਭੁੱਲ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਬੱਚਾ ਆਮ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਚੋਜ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਤੇ ਭੁੱਲ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠੀਏ। ਇਹ ਆਮ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਕਰਤਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਮੌਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਚੋਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤੇ ਝਿੜਕਾਂ ਨਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਅੱਗੋਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਰਾ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਵੀਰਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਨੇ ਘੜੇ ਭੰਨੇ। ਮੈਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਗਰਾਂ ਲੈ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਗਰਾਂ ਛਿੱਜੀਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਲੈ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ। ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਕਿਹਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਘੜੇ ਤੋੜਦੇ ਹੋ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਜੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ? ਘੜਾ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਭੰਨਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਸੱਪ ਸੀ। ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਓ ਇਤਿਹਾਸ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ। ਇਧਰ ਭਰਾ-ਭੈਣ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ। ਕਦੀ ਕੋਈ ਚੋਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਦੀ ਕੋਈ। ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ। ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘੜੇ ਭੱਜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਭੱਜੇ। ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘੜੇ ਭੱਜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਭੱਜੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਗਰਾਂ ਛਿੱਜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਛਿੱਜੇ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅੱਥਰੂ ਆ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਦਾਸ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਕਮਾਨ ਪਾਈ ਤੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲਓ। ਆ ਗਏ। ਤੀਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਕਮਾਨ ਮੋਢੇ ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਸੌ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਓ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਡੇ ਰੱਬ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਹੈ,

ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਹੈ ਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਮੁੰਡਾ ਨਾਲ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵੀ ਲੰਗਰ ਛਕਾਓ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਹੱਥ ਜੋੜੇ। ਸਤਿ ਬਚਨ। ਤੁਸੀਂ ਬਿਠਾਓ ਫੌਜ ਨੂੰ, ਹੁਣੇ ਲੰਗਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਇੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਯਾਦ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਯਾਦ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੱਲ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਲੱਗੀ ਕਿਉਂਕਿ 26 ਭਾਗ ਹਨ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਤੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਸਮਝ ਲਓ, ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਵਾਂਗੂੰ ਸਾਰੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਬੈਠਿਆ ਕਰੋ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਵੀ ਯਾਤਰਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਸੀਨ ਲੱਗਿਆ, 100 ਮੁੰਡਾ ਨਾਲ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਓ। ਬੜੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੈਠੋ ਜੀ। ਹੁਣੇ ਛਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੀਨ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ, ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ :

ਗਉੜੀ ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੪ ॥
ਚੋਜੀ ਮੇਰੇ ਗੋਵਿੰਦਾ ਚੋਜੀ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆ
ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਚੋਜੀ ਜੀਉ ॥

(ਅੰਗ ੧੭੪)

ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਲਗਾਓ ਪੰਗਤਾਂ। ਸਤਿਬਚਨ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਬੈਟਰੀ ਚਾਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕੁਝ ਕਹਿ ਨਾ ਦੇਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚੋਜ ਹਨ, ਕੁਝ ਮੌਜ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬੈਠ ਗਏ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ ਬੈਠ ਗਏ, ਕਮਾਨ ਮੋਢੇ ਤੇ ਪਾਈ। ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਤੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੁੱਤਰ, ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰਾ। ਪੁੱਤਰ, ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਚਰੋ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ, ਡੱਟ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਾਤਾ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀ ਲੱਗਣੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਜਿਸ ਤੇ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਵੀ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕੇ ਸਿਮਰਨ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗਉੜੀ ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੪ ॥
ਚੋਜੀ ਮੇਰੇ ਗੋਵਿੰਦਾ ਚੋਜੀ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆ
ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਚੋਜੀ ਜੀਉ ॥

(ਅੰਗ ੧੭੪)

ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਚਰੋ। ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਕਿਸ ਦੀ ਲੱਗਣੀ। ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਜਿਸ ਤੇ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਮਾਤਾ ਜੀ, ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਮੇਟ ਦਿਆਂਗੇ, ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਤੇ

ਸੀਸ ਨਾਲ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅੱਗੋਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਾ ਕਿਰਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ।

ਸਮਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਸਾਮ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆਏ, ਚੱਕ ਨਾਨਕੀ। ਉੱਥੋਂ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਜਾਓ। ਆ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ। ਹੁਣ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਲਈਏ ਤੇ ਕਈ ਕਈ ਹਫਤੇ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵੈਰਾਗ ਕੀਤਾ। ਕੀ ਸਮਾਂ ਬਣਿਆ। ਆ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ (ਚੱਕ ਨਾਨਕੀ) ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨੌਂਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਆਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋਇਆ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਫਿਰ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦਾ ਅੱਗੋਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਜੰਞ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਨੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲਾਹੌਰ ਇੱਥੇ ਨਵਾਂ ਹੀ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ।

ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਤੇ ਸੀਸ ਦਿੱਤਾ, ਰੰਘਰੇਟਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੇਟਾ, ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਣਿਆ, ਉਹ ਸੀਸ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹੋ, ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਾਲਕੀ ਵਿੱਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਪਾਲਕੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸੀਸ ਆਇਆ, ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ। ਆਹ ਹਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣੇ। ਧਰਮ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ। ਜਦੋਂ ਸੀਸ ਆਇਆ, ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ ਲਫਜ਼ ਕਹੇ, ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਸੀਸ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਨਿਭ ਆਈ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ, ਮੇਰੀ ਵੀ ਨਿਭ ਜਾਵੇ।

ਚੌਥਾ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਣਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ਿਕਰ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੀ, ਜਿੰਨੀ ਸਪਿਰਿਟ ਸੀ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੇਣ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸਪਿਰਿਟ ਭਰੀ। ਵੇਖਿਓ ਲਾਜ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ, ਡੋਲਣਾ ਨਾ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਿਰਿਟ ਸੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੈ। ਆਓ, ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤੇ ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ :

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

❁❁❁

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ "ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ" ਦੇ ਪ੍ਰਕਰਣ 'ਚੋਂ ਭਾਗ ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਾਰ੍ਹਵਾਂ ਭਾਗ- ਰਾਣੀ ਮੈਣੀ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਜੀ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ

ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਕਾਲਮ 'ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਰਸਾਲੇ' ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਿਆਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਨਿਕਲ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਕਾਲਮ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਹੱਥਲੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਧਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

473. **ਸਵਾਲ :** ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀ ਹੈ?

ਜਵਾਬ : ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹਰ 25-30 ਬੰਦਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਘਬਰਾਓ ਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜਿੱਥੋਂ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣੀ ਹੈ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਵੀ ਲੈਣਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਸ ਦੀ ਵੀ ਸੋਚ ਇੱਥੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕੌਤਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਕੱਟਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਕੱਟਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸੰਗਤ ਜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਪਉੜੀ ਚੜ੍ਹੀਏ, ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੇਮ ਅੰਦਰ ਵਸਾਈਏ। ਕਦੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖੀਏ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਆਏ, ਉਦੋਂ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਕੱਟੇ। ਉਦੋਂ ਦੁੱਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟੇ। ਨਹੀਂ, ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪੌੜੀ ਇਹ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਜੀਵਿਆ ਕਰੋ, ਅੱਜ ਵੀ ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਦੁੱਖ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅੰਬਾਲੇ ਜਾਓ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜੋਖਰਾ ਸਾਹਿਬ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉੱਥੇ ਕੀ ਕੌਤਕ ਹੋਇਆ। ਪੰਡਿਤ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਦਮ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਨਾਂ ਤਾਂ ਦੁਆਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਲਿਆਓ ਬੁਲਾ ਕੇ। ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੱਸੋ ਕੀ ਫੁਰਨਾ ਬਣਿਆ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਨਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੁਆਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ,

ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਕੀ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕੁੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ, ਸਿਖ ਲਏ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਬੰਦਾ ਲੈ ਆਓ। ਹੁਣ ਚਲੋ ਆਮ ਬੰਦਾ ਲੱਭ ਲਓ ਪਰ ਲੱਭਿਆ ਕੌਣ? ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਲਾਂ ਵਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਗੂੰਗੇ ਵੀ ਹਨ। ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਤਪੀ ਸੀ, ਸਮਾਂ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜਾ ਸੁਹਣਾ ਨਕਸ਼ਾ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਪੰਡਿਤ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੰਡਿਤ ਜੀ, ਸਲੋਕ ਬੋਲੋ, ਗੀਤਾ ਦਾ ਸਲੋਕ ਬੋਲੋ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਕੀ ਸਲੋਕ ਬੋਲਾਂ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਰਥ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ ਇਹ ਬੰਦਾ ਨਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਰਥ ਕਿੱਥੋਂ ਕਰੇਗਾ? ਪੰਡਿਤ ਜੀ, ਬੇਨਤੀ ਮੰਨੀ ਦੀ ਹੈ, ਬੋਲੋ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਬਾਰਕ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਛੜੀ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖੀ। ਪੜ੍ਹੋ ਇਤਿਹਾਸ, ਛੜੀ ਸੀਸ ਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਚੌਦਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਈ। ਦਿਓ ਜੀ ਜਵਾਬ। ਫਿਰ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਜੀ ਨੇ ਅਰਥ ਸੁਣਾਏ। ਪੰਡਿਤ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੂਜਾ ਸਲੋਕ ਬੋਲੋ। ਜਿਵੇਂ ਬੰਦਾ ਘਬਰਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਘਬਰਾਹਟ ਵਿੱਚ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਜੀ, ਕਰੋ ਅਰਥ ਤੇ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਜੀ ਅੱਗੋਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਲੋਕ ਗਲਤ ਬੋਲਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੰਡਿਤ ਜੀ, ਇਹ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸਲੋਕ ਬੋਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਸ਼ੁੱਧ ਸਲੋਕ ਇੰਝ ਨਹੀਂ, ਇੰਝ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ। ਹੁਣ ਤੀਜਾ ਬੋਲੋ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਉੱਠ ਪਏ ਪੰਡਿਤ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ। ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਹ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਢਹਿ ਪਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਲਓ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਤੀਤ ਕਰਵਾ ਲਓ। ਬਹੁਤ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪੰਡਿਤ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਜੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਪਰ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹੋ, ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਜੀ। ਇਹ ਵੀ ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਣੇ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਐਸੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੱਕ ਨਿਭੀ। ਹੁਣ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਦਾਸ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਥਾ ਸੁਣ ਲਈ ਪਰ ਇੱਥੇ ਖਾਨਾ ਇਹ ਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੜੀ ਰੱਖੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਵਾਏ। ਬਲਕਿ ਇਹ ਸੋਚੋ ਕਿ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੜੀ ਰੱਖੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸੀ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ।

ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਪਿੰਗੁਲ ਪਰਬਤ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ਖਲ ਚਤੁਰ ਬਕੀਤਾ ॥
ਅੰਧੁਲੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੂਝਿਆ ਗੁਰ ਭੇਟਿ ਪੁਨੀਤਾ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੮੦੯)

ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਕਦੀ ਨਾ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਦੋਂ ਛੜੀ ਰੱਖੀ ਤੇ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਵਾਏ। ਦਾਸ ਦੀ ਇਹੋ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣਾ ਅੱਜ ਵੀ ਛੜੀਆਂ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਕੌਤਕ

ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਨਹੀਂ। ਦਾਸ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜੋ ਕੌਤਕ ਕੀਤਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਉਹ ਦਾਤਾਂ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਗਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਰਗੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਇੱਥੇ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜੋਖਰਾ ਸਾਹਿਬ) ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੇਗਾ, ਉਹ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੱਜ ਕੱਲ 25-30 ਬੰਦਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਵਧੇ ਪਏ ਹਨ, ਕੁਝ ਮੋਬਾਇਲ ਇੰਨਾ ਕੁ ਯੂਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਉਸ ਕਰਕੇ। ਮੰਨ ਲਓ, ਕਿਸੇ ਕੋਲ 2 ਲੱਖ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਕਾਰ ਸੱਤ ਲੱਖ ਦੀ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤੇ ਦੇਣਾ 2 ਲੱਖ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਕਰਵਾ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਲੈ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੋਝ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਤੇ ਪਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੀਆਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ। ਦਾਸ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਦਾਸ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, 25-30 ਬੰਦਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਮਿਲਾਪ ਚੌਂਕ 'ਚ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹੈ। 15 ਨੌਕਰ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੋ-ਢਾਈ ਲੱਖ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਸੇਲ ਹੈ, ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ। ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ। ਜਿਹੜਾ ਬੱਚਾ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਸੀ ਉਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਿਆਰ ਸੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਤੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਘਰ ਗਏ। ਦਾਸ ਪਲੰਘ ਤੇ ਬੈਠਾ ਤੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾਇਆ। ਉਹ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਜੋ ਕੁਝ ਬੋਲੀ ਗਿਆ, ਸਾਫ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਰੀ ਜਾਣਾ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਰੀ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਹੋਵੇ, ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗੀ ਜਾਣਾ। ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਆਈ ਜਾਣਗੇ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਨਾਂ ਲਈ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮੰਨ ਲਓ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਹੱਥ ਧੋਤੇ ਹਨ, ਕਿਰਿਆ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਧੋਤੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ਧੋਤੇ। ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਧੋਏਗਾ। ਇਹ ਵਹਿਮ ਹੈ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ। ਦਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨੀਂਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਰੈਸਟ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦਿਮਾਗ ਰੈਸਟ ਵਿੱਚ ਆਵੇ। ਯਕੀਨ ਜਾਣਨਾ ਜਦੋਂ ਦਾਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ, ਦਾਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪੰਦਰਾਂ ਨੌਕਰ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਸੇਲ ਹੈ ਪਰ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਨ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਦਾਸ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਦੀ ਦਵਾਈ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਦੁਨਿਆਵੀ ਦਵਾਈ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਵਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਸੋਚਿਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਾਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜੋਖਰਾ ਸਾਹਿਬ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਛੜੀ ਲਗਾਈ ਸੀ, ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਾਸ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪੰਜ ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਘਰ ਸੈਂਚੀ ਸਾਹਿਬ ਲਗਾ ਲਓ, ਵੰਡ ਕੇ ਕਰ ਲਓ। ਪੰਜ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਓ। ਰੋਲ ਦੇ ਕੇ ਕਰ ਲਓ। ਜਲ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਓ। ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਜਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਲਾਇਆ ਕਰੋ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜੋਖਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਆਓ। ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਤਰਲਾ ਪਾਓ।

ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਰਿਆਦਾ ਸਮਝਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜੋੜਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਕੁ ਘੰਟੇ ਲੱਗਣਗੇ। ਦਾਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੋੜਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ। ਕੋਈ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੋਬਾਇਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰਦੀ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਮੋਬਾਇਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਜਦੋਂ ਜਾਓ ਤੇ ਫਿਰ ਦੂਜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰੋ। ਉਦੋਂ

ਗੋਂਡ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਮਨ ਮੋਰ ॥
ਗੁਰੂ ਬਿਨਾ ਮੈ ਨਾਹੀ ਹੋਰ ॥
(ਅੰਗ ੮੬੪)

ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜੋੜਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ। ਦੂਜਾ, ਕੋਈ ਮੋਬਾਇਲ ਅਟੈਂਡ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਕੋਈ ਵਟਸੈਪ ਜਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਅੰਬਾਲੇ ਤੱਕ ਇਹੀ ਜਪੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਲਣਾ ਹੈ :

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭਿ ਦੁਖਿ ਜਾਇ ।

ਉੱਧਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜੋਖਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਉਣੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਫਿਰ ਦੇਗ ਲੈ ਕੇ ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਪੰਜੋਖਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ, ਇਹ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਬੈਠਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਦੇ ਛੜੀ ਲਗਾਈ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਪੰਜ ਹਫਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਉਣੀ ਹੈ। ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਾ ਤੇ ਇਧਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ ਪੰਜ ਪਾਠ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਦੇ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ। ਯਕੀਨ ਜਾਣਨਾ। ਤੀਜੀ ਅਰਦਾਸ ਸੀ, ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਾਲ, ਦਸ-ਦਸ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਤੀਜੀ ਅਰਦਾਸ ਸੀ, ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ, ਨੌਕਰ ਵੀ ਆ ਗਏ, ਵੱਟਕਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਹੋ ਬੱਚਾ ਡੱਟ ਕੇ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਗੱਦੀ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਨਾ ਰੁਕਣ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਉਦੋਂ ਛੜੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਸਨ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਛੜੀਆਂ ਲਗਾ ਕੇ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਨਾ ਆਵੈ ਨਾ ਜਾਇ ॥
(ਅੰਗ ੭੫੯)

❁❁❁

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਪੜ੍ਹੋ **ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹੋ** **ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਰੋ**

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਾਲਾ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦੀ ਛਪਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੋਸਟ ਕਰਨ ਤੱਕ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੱਧ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਚੰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸੰਗਤਾਂ ਅਸੀਸ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਬਖਸ਼ੋਗੇ। ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਚੰਦਾ ਹੁਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਜੀ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਨੰ. 98765-25850

ਚੰਦਾ	ਦੇਸ਼	ਵਿਦੇਸ਼
ਇੱਕ ਸਾਲ	150/-	1200/-
ਦੋ ਸਾਲ	300/-	2400/-
ਪੰਜ ਸਾਲ	600/-	4800/-
ਲਾਈਫ	2400/-	19200/-

ਜੀਵਨ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

-ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਨੈਸਕ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਹ ਬਖਸ਼ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਹੀ ਉਸਦਾ ਭਵਿੱਖ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰੋਂ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਵੇ, ਵਲਵਲੇ ਨਾਲ, ਖਿੱਚ ਨਾਲ ਬਖਸੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਲਵਲਾ ਜਿੰਨਾ ਤੀਬਰ ਹੋਵੇ, ਓਨੀ ਹੀ ਜਲਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫਿਲੌਰ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਸਵੇਰ ਆਪ ਜੀ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇੱਕ ਝਿੜੀ ਵੱਲ ਆ ਗਏ। ਸੈਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਬਿਹੰਗਮ ਜਾਂ ਸੰਗੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਕੋਲ ਗੜਵਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਨਿੱਜ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਬੈਠਦੇ। ਜੋ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਬੈਠਣ ਲਈ ਆਸਣ ਵਿਛਾ ਦਿੰਦਾ। ਅੱਜ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਫਿਲੌਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ।

ਇਸ ਵਾਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਫਿਲੌਰ ਆਇਆਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ ਝਿੜੀ ਵੱਲ ਆਉਣ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਨੀ ਦੂਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਆਉਣ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਝਿੜੀ ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਖੀਰਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਕਬਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਰੁਕ ਗਏ। ਇਸ ਕਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਚਿੱਟੀ ਸ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉੱਪਰ ਕੁਝ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਉਕਰੇ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਸਨ :

ਐ ਗੁਜ਼ਰਨੇ ਵਾਲੇ, ਮੁਝ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਕਾ
ਫਾਤਿਹਾ ਪੜ੍ਹਤੇ ਜਾਨਾ।

ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਵਾਰਿਸਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਬਰ ਦੀ ਸ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋੜਾ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ, ਨੇਤਰ ਮੀਚ ਲਏ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਕੁ ਸਮਝ

ਤਾਂ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਜਿਸਦੀ ਇਹ ਕਬਰ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਕਬਰ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਿੱਜ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਜੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਨਕਸਰ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ। ਪਿੰਡੋਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪਾਸੇ ਆਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉੱਥੋ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸਦੀ ਇਹ ਕਬਰ ਸੀ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਬਗਤ ਜੂਨੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ।

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਝਿੜੀ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਹਵਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਠੰਡੀ ਅਤੇ ਸੁਖਦਾਈ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਕਬਰ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ''ਹੇ ਵੱਲੀ ਅਲਾਹ! ਤੇਰਾ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹੀ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਇਹ ਇਬਾਰਤ (ਲਿਖਤ) ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ। ਅੱਜ ਸੌ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੂੰ ਆਇਆ.... ਤੇਰੀ ਪਾਕ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨੇ ਤੇਰੀ ਕੀਤੀ ਦੁਆ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਬੋਝ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਬੋਝ ਉਤਰ ਗਏ ਹਨ।''

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਦੋ ਅਰਸ਼ੀ ਰੂਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਗਈਆਂ। ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ।

''ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ!'' ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪਰਤੱਖ ਸੀ ਜਾਂ ਸੁਪਨਾ। ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ ਸੀ! ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੀਂਦ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਖੜ੍ਹੇ-ਖੜ੍ਹੇ ਨੀਂਦ ਕਿਵੇਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ!

''ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ!'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ''ਵੇਖੋ ਨਾਂ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਦਾ ਮਨ ਉੱਪਰ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਦਿੱਤਾ।''

''ਬਾਬਾ ਜੀ! ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਇਸਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹੋ।'' ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ।

''ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਉਹ ਆਪ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਫਕੀਰ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਰਹਿਮ ਅਲਾਹ ਦਾ ਕਰਮ ਹੈ।'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਰਮਜ਼ ਭਰਪੂਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਅਬਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਛਤਾਵੇ ਅਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪੁਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਉਧਾਰ ਜਲਦੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਫਿਲੌਰ ਤੋਂ ਕਰਮਸਰ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੇ ਸੰਗੀਆਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ

ਕਪੂਰਥਲੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਰਦਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਠੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਨ ਵੀ ਸਜਦੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ। ਸੰਗਤ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਲਾਹੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਪੂਰਥਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1941 ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਗੀਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਏ, ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਸੰਗਤ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜਗਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ (ਰਾਜ-ਮਾਤਾ) ਧਾਰਮਿਕ ਖਿਆਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਰਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਪਪਰੌਲਾ ਦੇ ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਈ। ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕੇ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

—ਚਲਦਾ

ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੈਸ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਰਸਾਲੇ ਵਾਸਤੇ ਕੈਸ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ 60/- ਰੁਪਏ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਕੱਟ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ Subscription Renew ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
ਆਪ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਓ।

1) ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ
2) RTGS/NEFT ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬੈਂਕ Transfer ਰਾਹੀਂ
ਨਾਮ :- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ
ਖਾਤਾ ਨੰ. 55031111026 ਬੈਂਕ :- ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
IFSC ਕੋਡ ਨੰ. SBIN0050245 ਬ੍ਰਾਂਚ :- ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਚੌਂਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

VPP ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਰਸਾਲਾ ਮੰਗਵਾਓ

3) ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਨੰਬਰ 98765-25850 ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਲਿਖ ਕੇ SMS ਕਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਲਿਖ ਦਿਓ। ਪਤਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆ Pin Code No. ਲਿਖ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਭੇਜੋ ਜੀ। 10 ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਡਾਕੀਆ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਤੇ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਦੇਣ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 340/- ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 650/- ਰੁਪਏ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਭੇਟਾ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ।

ਚੰਦਾ (ਦੇਸ਼)	
ਇੱਕ ਸਾਲ	150+40=190/-
ਦੋ ਸਾਲ	300+40=340/-
ਪੰਜ ਸਾਲ	600+50=650/-
ਲਾਈਫ	2400+90=2490/-

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਨੰ. 98765-25850

ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ
ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੀਆਂ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਨ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

488

ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫਸਲ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

489

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦਸਮ ਦਵਾਰ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਅਗਲੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਬਾਣੀ ਪਰਦੇ ਵੀ ਢੱਕਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਬਲ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

490

ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਨੀਵੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੇਖੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੇਖੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਫਿਰ ਸਹਿਜ ਬਣਿਆ ਰਵ੍ਹੇਗਾ।

—ਸੰਪਾਦਕ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮਹੀਣ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦਸ਼ਾ

—ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਕਤ ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਤਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਵਾਸਾਂ ਰੂਪੀ ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਹੱਟੀ ਪਾ ਕੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੇ ਦਾਨ ਪੁੰਨ, ਪੂਜਾ, ਪਾਠ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੁੰਨ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਬਿੱਲਾ ਬਣ ਕੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਹੁਤੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬਣ ਕੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩ ॥

ਕਲਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਤ ਜਿਨ੍ੀ ਰਾਮੁ ਨ ਪਛਾਤਾ
ਸਤਜੁਗਿ ਪਰਮ ਹੰਸ ਬੀਚਾਰੀ ॥

(ਅੰਗ ੧੧੩੧)

84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਪੌੜੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲਾ ਡੰਡਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਾਮ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਿਆ ਫਿਰ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਆਵਾ ਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗੇਗਾ।

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਸਬਾਈ ॥
ਮਾਣਸ ਕਉ ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਈ ਵਡਿਆਈ ॥
ਇਸੁ ਪਉੜੀ ਤੇ ਜੋ ਨਰੁ ਚੂਕੈ
ਸੋ ਆਇ ਜਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਦਾ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੧੦੭੫)

ਇਸ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਰੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਥ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡਖਣੇ ਮ: ੫ ॥

ਪਰਭਾਤੇ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਣ ਧਿਆਇ ॥
ਜਨਮ ਮਰਣ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਸਚੇ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਇ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੧੦੯੯)

ਦਸ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸੋਢੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦ ਭਗਤੀ ਤੇ ਬੈਠੀਏ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਕਿਸ ਤੇ ਟਿਕਾਈਏ? ਜਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਕੋ ਹੀ ਜੋਤ ਹਨ। ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਮ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਅਥਵਾ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਟਿਕਾਓ। ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਅਨੂਪੁ ॥
ਸਫਲ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕਾ ਰੂਪੁ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੧੧੫੨)

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਆਪ

ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹਰੀ ਦੇ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਭੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਸੁ ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਦੀਜੈ ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਤਾ ਹੇ ॥੧੭॥੫॥੧੧॥

(ਅੰਗ ੧੦੩੨)

ਇਸ ਲਈ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਜੋ ਨ ਭਜੰਤੇ ਨਾਰਾਇਣਾ ॥
ਤਿਨ ਕਾ ਮੈ ਨ ਕਰਉ ਦਰਸਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੧੧੬੩)

ਸਾਡੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਸੂਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਗਤ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਗੁਣ ਲੱਭ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਸੂਰ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਖਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਸਾਕਤ ਤੇ ਸੂਕਰ ਭਲਾ ਰਾਖੈ ਆਛਾ ਗਾਉ ॥
ਉਹੁ ਸਾਕਤੁ ਬਪੁਰਾ ਮਰਿ ਗਇਆ ਕੋਇ ਨ ਲੈਹੈ ਨਾਉ ॥੧੪੩॥

(ਅੰਗ ੧੩੭੨)

ਕਬੀਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਕੁੰਡਲ (ਵਾਲੇ) ਪਾਏ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਲ ਜੜੇ ਹੋਣ ਪਰ ਜੇ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਕੰਨ ਮੈਨੂੰ ਸੜੇ ਹੋਏ ਕਾਨਿਆਂ ਵਰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਕਬੀਰ ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੁੰਡਲ ਬਨੇ ਊਪਰਿ ਲਾਲ ਜੜਾਉ ॥
ਦੀਸਹਿ ਦਾਧੇ ਕਾਨ ਜਿਉ ਜਿਨ੍ ਮਨਿ ਨਾਹੀ ਨਾਉ ॥੪॥

(ਅੰਗ ੧੩੬੪)

ਜਿਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਇਸ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ ਜੇ ਅੰਦਰ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਦੇਹੀ ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬੁਰੀ ਹੈ।

ਪਸੂ ਪਰੇਤ ਮੁਗਧ ਤੇ ਬੁਰੀ ॥
ਤਿਸਹਿ ਨ ਬੂਝੈ ਜਿਨਿ ਏਹ ਸਿਰੀ ॥੩॥

(ਅੰਗ ੬੯੦)

ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਭੈੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਮਾਂ ਦੇ ਦਰ ਵਿੱਚ ਬਧੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਕੀਰਨੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੀੜਾਂ ਨਾਲ ਹਾਏ-ਹਾਏ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਕੁੰਡੀ ਵਿੱਚ ਪਰੋਤੀ ਹੋਈ ਤੜਫਦੀ ਹੈ।

ਜਮ ਦਰਿ ਬਾਧੇ ਮਿਲਹਿ ਸਜਾਈ ॥
ਤਿਸੁ ਅਪਰਾਧੀ ਗਤਿ ਨਹੀ ਕਾਈ ॥
ਕਰਣ ਪਲਾਵ ਕਰੇ ਬਿਲਲਾਵੈ
ਜਿਉ ਕੁੰਡੀ ਮੀਨੁ ਪਰਾਤਾ ਹੇ ॥੧੦॥

(ਅੰਗ ੧੦੩੧)

ਇੱਕ ਕੁੱਤਾ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਕਾਫੀ ਮੋਟਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹ ਕਿਸੀ ਕਾਰਣ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਖੂਬ ਕੱਟਿਆ। ਇੰਨਾ ਕੱਟਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰਨ ਯੋਗ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਲੜਖੜਾਉਂਦਾ-ਲੜਖੜਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਤੜਫਦਾ ਇੱਕ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਸੱਤ ਦਿਨ ਤੜਫਦੇ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ, ਉਸਦੇ ਜੀਣ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ਼ਾ ਨਾ ਰਹੀ।

ਇੱਕ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਤੜਫ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਡੇਰੇ ਦਾ ਧਨ ਖਾ ਕੇ ਭਜਨ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਵੇਹਲੜੀਆਂ ਹੀ ਛਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" ਇਹ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਨ ਤਾਂ ਲੋਹਾ ਅਤੇ

ਪਾਰਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਪਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਜਲ ਦਾ ਗੜਵਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦਾ ਜਾਈਂ ਅਤੇ ਇਹ ਜਲ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਵੀਂ। ਉਸਨੇ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ।

ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਇਹ ਦੁਰਲੱਭ ਜਨਮ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਸੂਰ ਅਤੇ ਕੂਕਰ ਦਾ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਏਕ ਭਗਤਿ ਭਗਵਾਨ ਜਿਹ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕੈ ਨਾਹਿ ਮਨਿ ॥
ਜੈਸੇ ਸੂਕਰ ਸੁਆਨ ਨਾਨਕ ਮਾਨੋ ਤਾਹਿ ਤਨੁ ॥੪੪॥

(ਅੰਗ ੧੪੨੮)

ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਫਕੀਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਬਈ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਮੇਰੇ 24 ਰੁਪਏ ਗੁਆਚ ਗਏ ਹਨ। ਫਕੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "24 ਰੁਪਏ ਵਾਸਤੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਏ। ਹਰ ਰੋਜ਼ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਵਾਸ ਗਵਾਚਦੇ ਨੇ ਤੇ ਤੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਰੋਇਆ।"

ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਵਾਸਤੇ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਸਕੀਏ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਕਿ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਖਾਈ, ਪਹਿਨੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੌ-ਸੌ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਈ ਹੈ।

ਮਃ ੫ ॥

ਖਾਂਦਿਆ ਖਾਂਦਿਆ ਮੁਹੁ ਘਠਾ ਪੈਨੰਦਿਆ ਸਭੁ ਅੰਗੁ ॥
ਨਾਨਕ ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਦਾ ਜੀਵਿਆ ਜਿਨ ਸਚਿ ਨ ਲਗੋ ਰੰਗੁ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੫੨੩)

ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਵਾਰੀ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗੰਤਰਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਉਸਨੂੰ ਸੱਪ ਦੀ ਜੂਨ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗੀ।

ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ ਬਹੁ ਬਿਧੀ ਚਾਇ ਲਗਿ ਰਹਿਆ ॥
ਚਿਤਿ ਨ ਆਇਓ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ
ਤਾ ਸਰਪ ਕੀ ਜੂਨਿ ਗਇਆ ॥੬॥

(ਅੰਗ ੭੦)

ਆਮ ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਦੁਖ ਭੋਗਨ, ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਭੋਗਨ, ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ, ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਐਹ! ਅਪਰਾਧੀਆ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਤੂੰ ਜੰਮਦਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਜਿਹ ਨਰ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਨਹਿ ਸਾਧੀ ॥
ਜਨਮਤ ਕਸ ਨ ਮੁਓ ਅਪਰਾਧੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੩੨੮)

ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਤੌਰ ਤੇ ਜੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੈਦ ਕੋਲ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਮੰਗਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਉਸਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਖੈਰ ਮੰਗੀ ਹੈ।

ਕਰਤਾ ਤੂ ਮੇਰਾ ਜਜਮਾਨੁ ॥
ਇਕ ਦਖਿਣਾ ਹਉ ਤੈ ਪਹਿ ਮਾਗਉ
ਦੇਹਿ ਆਪਣਾ ਨਾਮੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੨੯)

ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਵੇ ਉਸਨੂੰ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਖਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੇ

ਫਿਰਾਂਗੇ।

ਅਕਿਰਤਘਣਾ ਹਰਿ ਵਿਸਰਿਆ ਜੋਨੀ ਭਰਮੇਤੁ ॥੪॥
(ਅੰਗ ੭੦੬)

ਸਲੋਕ ਮ: ੫ ॥
ਨਰਕ ਘੋਰ ਬਹੁ ਦੁਖ ਘਣੇ ਅਕਿਰਤਘਣਾ ਕਾ ਥਾਨੁ ॥
(ਅੰਗ ੩੧੫)

ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੋਈ ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਖਸ਼ੋ। ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਾਡੇ ਸੁਆਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਧਨ ਬਹੁਤ ਹੈ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸਵਾਸ ਮੁੱਲ ਲੈ ਆਓ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੀਏ, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਚੇਲੇ ਧਨ ਦੀਆਂ ਥੈਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਘੁੰਮ ਆਏ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰਾ ਧਨ ਖਰਚਣ ਤੇ ਇੱਕ ਵੀ ਸੁਆਸ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਹੈ ਇੰਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਓ। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰਮੁਖੋ! ਬੱਸ ਇਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਤੇ ਸੁਆਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਬੜੀ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਪਰਉਪਕਾਰ, ਸੁਆਸ-ਸੁਆਸ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸਫਲੇ ਕਰੋ।

ਹਰਿ ਜਪਦਿਆ ਖਿਨੁ ਢਿਲ ਨ ਕੀਜਈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਮਤੁ ਕਿ ਜਾਪੈ ਸਾਹੁ ਆਵੈ ਕਿ ਨ ਆਵੈ ਰਾਮ ॥
(ਅੰਗ ੫੪੦)

ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਵੱਡੇ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੱਡੀ-ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਸਫਲ ਹੋਵੇ। ਜੋ ਆਦਮੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ ਉਹ ਫਿਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਦੁਖ ਰੋਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਨਮੁਖੁ ਮੁਆ ਅਪੁਨਾ ਜਨਮੁ ਖੋਇ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਹਿ ਅੰਤਿ ਦੁਖੁ ਰੋਇ ॥
(ਅੰਗ ੧੪੧੮)

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਨਵਾਂ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਚੜ੍ਹਿਆ ਦਿਨ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਜੀ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮ: ੧ ॥
ਸੂਰਜੁ ਚੜੈ ਵਿਜੋਗਿ ਸਭਸੈ ਘਟੈ ਆਰਜਾ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਰਤਾ ਭੋਗਿ ਕੋਈ ਹਾਰੈ ਕੋ ਜਿਣੈ ॥
(ਅੰਗ ੧੨੪੪)

ਕਈ ਲੋਕ ਮਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੜ੍ਹੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸਖਣੇ ਸਰੀਰ ਹਨ ਉਹ ਮੁਰਦਾ ਮੜ੍ਹੀ ਹੀ ਜਾਣੋ।

ਇਹੁ ਮਿਰਤਕੁ ਮੜਾ ਸਰੀਰੁ ਹੈ
ਸਭੁ ਜਗੁ ਜਿਤੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨਹੀ ਵਸਿਆ ॥
(ਅੰਗ ੧੧੯੧)

ਇੱਕ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਧੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਸੇ ਫਸੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਨੌਂਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿਰਤ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?" ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਖੇਤੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਬੱਚੇ ਆਲਸੀ ਹਨ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੈਂ ਹੀ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਖਲਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਲਏ ਹਨ।

—ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਨਾ 33 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ?

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਉਤਾਰਾ (ਵੀ.ਸੀ.ਡੀ. 75)

—ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਪਟਿਆਲਾ

ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕਰੀ ਬੇਨੰਤੀ ਠਾਕੁਰੁ ਅਪਨਾ ਧਿਆਇਆ ॥
ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਪਰਮੇਸਰਿ ਸਗਲਾ ਦੁਰਤੁ ਮਿਟਾਇਆ ॥੧॥
ਠਾਕੁਰ ਹੋਏ ਆਪਿ ਦਇਆਲ ॥
ਭਈ ਕਲਿਆਣ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਹੁਈ ਹੈ ਉਬਰੇ ਬਾਲ ਗੁਪਾਲ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਿਲਿ ਵਰ ਨਾਰੀ ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਜੈਕਾਰੁ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਿਨਿ ਸਭ ਕਾ ਕੀਆ ਉਧਾਰੁ ॥੨॥੬॥੧੫॥
(ਅੰਗ ੪੯੯)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਹਨ, ਭਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਅਸੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਜੀਵ ਹਾਂ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣਗੇ? ਅਸੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਜੀਵ ਹਾਂ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬਚਨ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਬਾਰੇ। ਵਿਆਹ ਬੱਚੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਜੇਠੇ ਦਾ ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਕਰਜ਼ੇ ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਲਾਹੁਣੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਜੇਠੇ ਦੇ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਬੱਚੀ, ਦੂਸਰਾ ਕਰਜ਼ਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਤੀਜਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸਾਢੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਦਿਤਾ ਲਈਐ ਆਪਣਾ ਅਣਿਦਿਤਾ ਕਛੁ ਹਥਿ ਨ ਆਵੈ।
(ਵਾਰ: ੧, ਪਉੜੀ ੪੭)

ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਦੇਣੇ ਸੀ। ਉਹ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹਾਂ। ਸੋਚ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ, ਕਲਮ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ, ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ। ਉਹ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਕਿਧਰੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਵੇ, ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹੋ? ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿਓ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ,

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਨਗਰੀ ਤੋਂ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪਾਪੀ ਬੰਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੀ ਨਗਰੀ ਤੋਂ ਤੇ ਅਗਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸਿਰ ਝੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਭਾਗ, ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਮਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੰਦਗੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਾਲਕ ਇੰਨਾ ਤਕੜਾ ਹੈ, ਮਾਲਕ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਬਾਹਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਚ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ, ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ। ਹੁਣ ਸੋਚੋ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣਗੇ?

ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਗੀ, ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੁਲਬਹਿਰੀ ਦਾ ਰੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਦਵਾਈ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਦਵਾਈ ਲਈ, ਕੋਈ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫਿਰ ਜਗਰਾਵਾਂ ਡਾਕਟਰ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੈ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਦਵਾਈ ਲਈ, ਨਹੀਂ ਅਰਾਮ ਆਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੋਗੇ, ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਉਸ ਤੋਂ ਦਵਾਈ ਲੈ ਆ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਲਈ। ਨਹੀਂ ਅਰਾਮ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਨ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਡਾਕਟਰ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਰੋਗ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਘਰ ਵਾਸਤੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਤਿੰਨ ਡਾਕਟਰ ਬਦਲ ਲਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਇੰਝ ਕਰ, ਵੱਡੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾ। ਜੀ, ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਡਾਕਟਰ? ਕਹਿੰਦੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕੋਲ। ਤੇਰਾ ਰੋਗ ਕਰਮ ਰੋਗ ਹੈ। ਦਾਸ ਇਹ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵ ਹਾਂ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਬੰਦਗੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਹਨ। ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਤਪੱਸਵੀ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਿੰਨੀ ਕਮਾਈ ਪਰ ਵੇਖ ਲਓ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ।

ਕੁਝ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀਆਂ। ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਰਾਤੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਰਾਗ ਦਰਬਾਰ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਸੀ, ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਬੀਬੀ ਆਸ਼ੂਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਇੱਕ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ। ਇੱਕ ਉੱਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਗੀ ਸੀ, ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਇਹ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਗੀ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਸਟੇਜ ਤੇ ਦੱਸ ਕੇ ਗਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਐਵਾਰਡ। ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਮੀਟਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ 28 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਉੱਥੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾ। ਆ ਚਲੀਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਤੁਰ ਪਏ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਖੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਉਣ ਚੱਲਿਆ ਹੈਂ, ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੁਝ ਮੰਗਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਣਾਏ ਬਚਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮੰਗਾਂਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸੀ ਬੈਰਾਗਣ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, 28 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪਏ। ਕੋਈ 12-14 ਮਿੰਟ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ ਕੀਰਤਨ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬਚਨ ਸੁਣਾਇਆ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਰਾਤ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਫੁਰਨਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਲਿਆਇਆ

ਹੈ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੰਗਣਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਨਾ ਮੰਗੀਏ ਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਮੰਗੀਏ? ਵੇਖੋ! ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਫੁਰਨਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਹੀ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਨਾ ਮੰਗੀਏ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਈਏ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਫੁਰਨਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਦਿਓ। ਉਮਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ 28 ਸਾਲ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਲਿਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣਾ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਫੁਰਨਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਇੱਕ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ, ਅੱਜ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ। ਇੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਦਿਓ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਬਣਨ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਇੱਕ ਇਸ਼ਾਰਾ ਲੈਣਾ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕਮਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇੱਕ ਇਸ਼ਾਰਾ ਲੈਣਾ ਕਿ ਕਮਾਈ ਇੰਨੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਫੁਰਨਾ ਕਈ ਵਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਫੁਰਨੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰ ਫੁਰਨਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਿਲ ਜਾਣ ਕਿ ਉਹ ਕੀਰਤਨੀਏ ਹੋਣ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਰੁਕਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਿਹੜਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਰਸ ਤਾਂ ਬੜਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਜੇ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਈ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਮੰਗਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਕਮਾਈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ। ਫੁਰਨਾ ਪਹਿਚਾਨ ਲਿਆ। ਫੁਰਨਾ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਘਰ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਤਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਉੱਥੇ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਪ-ਜਪ ਕੇ ਮਨ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਅੰਦਰ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਜੀ, ਜਿਹੜਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਮੰਗਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਰ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੌਜ 'ਚ ਆ ਗਏ, ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ :

ਰਾਮ ਬਣਾਈ ਜੋੜੀ, ਅੱਗੋਂ ਜੋੜੀਆਂ
ਨਾਲੇ ਵੱਜਣਗੇ ਵਾਜੇ ਤੇ ਨਾਲੇ ਵੱਜਣਗੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ।

ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਜੋ ਮੰਗਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਮੰਗਿਆ ਵੀ ਇਹੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬੱਚੇ ਮੇਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣ, ਕੀਰਤਨੀਏ।

ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਬਚਨ ਸੁਣਾਇਆ, ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਗੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਬਚਨ ਕੀ ਸੀ, ਰਾਮ ਬਣਾਈ ਜੋੜੀ। ਵਿਆਹ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਲੇ ਵਜਣਗੇ ਵਾਜੇ ਨਾਲੇ ਵਜੇਗੀ ਜੋੜੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਨਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਚਾਰ ਭਰਾ ਹਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋ-ਦੋ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

ਦੋ-ਦੋ ਜੋੜੇ ਤੇ ਚਾਰੇ ਭਰਾ ਵਾਜਾ ਵੀ ਵਜਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਰੇ ਭਰਾ ਤਬਲਾ ਵੀ ਵਜਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਰੇ ਭਰਾ ਦਿਲਰੁਬਾ ਵੀ ਵਜਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਰੇ ਭਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠੀ ਵੀ ਹਾਂ, ਚਾਰੇ ਭਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੇ ਵੀ ਪਾਠੀ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਭੋਲੇ-ਭਾਅ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ? ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਓ। ਫੁਰਨਾ

ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਤੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਬਚਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬਚਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਮੰਗਿਆ ਕਿ ਬੱਚੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਵੇਖੋ ! ਉਹ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਗੀ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿ ਕਰਮ ਰੋਗ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਡਾਕਟਰ ਬਦਲਾ ਲਏ ਹਨ। ਜਾ, ਵੱਡੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕੋਲ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ। ਮੰਗਤਾ ਬਣ ਕੇ ਜਾਈਂ। ਫੁਲਬਹਿਰੀ ਦਾ ਰੋਗ ਸੀ, ਬੜਾ ਭੈੜਾ ਰੋਗ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਟਿੰਡ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜੋਗੀਆਂ ਵਾਲੀ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਅੱਠ ਘੰਟੇ, ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਟਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿੱਠਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ। ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਰੋਗ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਵੇਖੋ ! ਇੱਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਰੋਗ ਕਿਤੋਂ ਰਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਕੋਈ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ, ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਢਹਿ ਪਵੇ, ਇੱਥੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਮੀਅਤ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਦਰ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ, 101 ਵੱਡੀਆਂ ਪਰਕਰਮਾ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਛੋਟੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਵੱਡੀਆਂ 101 ਰੋਜ਼। ਸ਼ਰਧਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕਿਤਨੀ ਅਪਰੰਪਾਰ ਮਹਿਮਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ। ਅਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਨੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੂਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਛਹਿਰਾ ਨਿਚੋੜਣ ਲਈ ਨਾਲੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਆਪੇ ਅੱਗੇ ਨਾਲੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਚੋਲਾ ਪਾਇਆ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਆਪ ਦਾਸ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਹੋਣੇ ਤੇ ਉਹ ਕਛਹਿਰਿਆਂ ਦਾ ਜੂਠਾ ਜਲ ਬਾਲਟੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ ਬੁੱਕਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣ ਜਾਣਾ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ। ਇੱਕ ਮਾਈ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਪੋਟੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਏ। ਸੇਵਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਇਹ ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਿਰਕ ਆਏਗੀ। ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਹੱਥੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਇਹ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਕਿਨਕਾ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਲੈ ਗਏ, ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ, ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ ਸਫਲਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਕਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ?

ਜਿਨਿ ਸਭ ਕਾ ਕੀਆ ਉਧਾਰੁ ॥੨॥੬॥੧੫॥

(ਅੰਗ ੪੯੯)

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਲਾਰੰਸ ਰੋਡ, ਆਪਣੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੀ ਮਗਰ ਕੁਟੀਆ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਲਾਰੰਸ ਰੋਡ ਤੇ ਇੱਕ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸੀ।

ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬੁਲਾਰਾ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਛੇਵੀਂ ਵਾਰੀ ਕਰੋ ਤੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪਿਆਦਾ ਬੋਲਿਆ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਸੱਤ ਵਾਰੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਅੱਠਵੀਂ ਵਾਰੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਲਈ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸੀ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਦਮ ਰੁੱਕ ਗਏ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੱਲੇ ਗਏ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਨਾਲ, ਨਿਮਾਣੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੋ ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਓਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੋ ਮਿੰਟ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਤਲਖੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਬੜੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਚੰਗੇ ਸਾਰੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਜੁੜਿਆ ਹੈ, ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ, ਜੁੜੇ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਗੇ ਸਾਰੇ ਪਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਕੀ ਵੇਰਵਾ? ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੱਤ ਵਾਰੀ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿਰਫ ਮੈਂ ਇਤਨੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਸਾਈ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਸ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ? ਕਹਿੰਦੇ, ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਕਿਉਂ? ਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜੇ ਹੋਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਾਂ। ਵੇਖ ਲਓ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਓ, ਨਿਤਨੇਮ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਕੁਰਹਿਤ ਨਹੀਂ, ਭੁੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਆਪੇ ਸਜ਼ਾ ਲੈ ਲੈ। ਕਿਰਪਾਨ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਘੰਟੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲਈ, ਕੰਘਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕੁਰਹਿਤ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਆਪੇ ਲਗਾ ਲੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਕੁਰਹਿਤ ਹੋ ਗਈ, ਮਤ ਤੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਲੇਕਿਨ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਅਗਾਂਹ ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਨਿ ਸਭ ਕਾ ਕੀਆ ਉਧਾਰੁ ॥੨॥੬॥੧੫॥

(ਅੰਗ ੪੯੯)

ਕੈਸਾ ਘਰ ਹੈ। ਪਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ, ਹੇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਦਰ ਤੇ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ ਅਗਰ ਢਹਿ ਪਿਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਘਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ :

ਜਿਨਿ ਸਭ ਕਾ ਕੀਆ ਉਧਾਰੁ ॥੨॥੬॥੧੫॥

(ਅੰਗ ੪੯੯)

ਅਖੀਰਲੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਬਣੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਬੜੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਤਾਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਭ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੰਗਤੇ ਬਣ ਕੇ। ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਲਾਈਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਮਾਣੇ ਹੋ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਦੀ ਲਾਈਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾ। ਇਹ ਨਾ ਸੋਚ ਕਿਧਰੋਂ ਦੀ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਵਾਂ। ਜੇ ਅੱਜ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਮਜਬੂਰੀ। ਕਿਤੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰੀ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਜਿਹੜਾ ਪੁਲ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਭੀੜ ਹੈ, ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਜਾ। ਗਰੀਬ ਮੰਗਤਾ ਬਣ ਕੇ ਜਾ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ, ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਾਂਗਾ,

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਪਾਪ ਤੁਹਾਨੂੰ ਧੋਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਅਬਿਚਲ ਨੀਵ ਧਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ
ਨਿਤ ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਈ ॥੨॥੧੫॥੨੪॥

(ਅੰਗ ੫੦੦)

ਕਿਤੇ ਮੱਸਿਆ, ਸੰਗਰਾਂਦ ਹੋਵੇ, ਵਿਸਾਖੀ ਸੀ, ਪੁਲ ਭਰਦਾ ਸੀ, ਅੱਧਾ। ਅੱਜ ਦਾਸ ਨੇ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਦਾਸ ਘਰੋਂ ਦੁਪਹਿਰੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪੁਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਜਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਦਿਨ ਸੀ। ਕੋਈ ਦਿਹਾੜਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਿਨ ਨਹੀਂ। ਦਾਸ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਗੱਡੀ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਇਹੋ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ 10-12 ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਕਿਹੜਾ ਸੰਗਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਦਾਸ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਪੌਣਾ ਪੁੱਲ ਭਰਿਆ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਥਰੂ ਤੇ ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ :

ਅਬਿਚਲ ਨੀਵ ਧਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ
ਨਿਤ ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਈ ॥੨॥੧੫॥੨੪॥

(ਅੰਗ ੫੦੦)

ਕੋਈ ਦਿਹਾੜਾ ਨਹੀਂ, ਵਿਸਾਖੀ ਨਹੀਂ, ਦੀਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਟਾਇਮ ਹੈ। ਪੌਣਾ ਪੁਲ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਗਏ। ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਇੰਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੀ, ਇੰਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੀ ਗਰੀਬ ਮੰਗਤਾ ਬਣ ਕੇ ਜਾਈਏ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀ। ਅੰਦਰ ਬੈਠਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ, ਇੰਨਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਕਿ ਤੇਰੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਲਫਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਾ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨਿਮਾਣੇ, ਨਿਤਾਣੇ ਬਣ ਕੇ ਜਾਈਏ, ਮੰਗਤੇ ਬਣ ਕੇ ਜਾਈਏ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਰਦੇ ਹਨ। ਆਓ, ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤੇ ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ :

ਜਿਨਿ ਸਭ ਕਾ ਕੀਆ ਉਧਾਰੁ ॥੨॥੬॥੧੫॥

(ਅੰਗ ੪੯੯)

❁❁❁

ਪੰਨਾ 27 ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ—

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।" ਬੱਚੇ ਜਵਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਖਲਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਫਾਲਤੂ ਦੇ ਖਲੇਰੇ ਵਧਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜਮਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਬੰਨ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਚੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕੁ ਮः ੩ ॥
ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਵਹਿ ਹੋਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਜਿਉ ਸੰਨ੍ਹੀ ਉਪਰਿ ਚੋਰ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੧੨੪੭)

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਕਰੋੜਾਂ ਵਰੇ ਭੀ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਭੀ ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਅਰਥ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਜਨ ਅੱਖ ਝਮਕਣ ਜਿਤਨੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ ਕੋਟਿ ਬਰਖ ਜੀਵੈ ਸਗਲੀ ਅਉਧ ਬ੍ਰਿਥਾਨਦ ॥
ਏਕ ਨਿਮਖ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਨੁ ਕਰਿ ਤਉ ਸਦਾ ਸਦਾ ਜੀਵਾਨਦ ॥੩॥

(ਅੰਗ ੧੨੦੪)

-ਚਲਦਾ

ਜੀਵਨ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਨੈਸਕ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

ਕਾਂਡ ਤੀਜਾ—

''ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਐ, ਨਾਲੇ ਗੈਸ ਐ। ਬਿਜਲੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਐ!'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਹੁਜਰੇ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੇਰਾਂ ਆ ਗਏ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਪੁਰਬ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਚੌਦਸ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਜਾਗਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਸ ਗਾਉਂਦੀ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੀ, ਪਾਠ ਕਰਦੀ। ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਦੀਵਾਨ ਸੱਜਦਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਫਿਰ ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਦੀਪਮਾਲਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਮੋਗੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ। ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਲਈ ਉੱਥੋਂ ਇੱਕ ਗਲੀਚਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਹੁਣ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਉਹ ਬਿਜਲੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸਾਈਕਲਾਂ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ ਸੋਹੀਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਮਿੱਤਰ ਸਨ।

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਗਰਾਵੀਂ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਤਾਇਆ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਨਿਆਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਜਦ ਤਾਏ ਨਾਲ ਨਾਨਕਸਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸਤਿਸੰਗਤ ਨੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁੱਖਤਾਈ ਦੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆਲੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਟਸਾਲ ਹੈ
ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਿਖਾ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੧੬)

ਸੋਹੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਪਿੰਡ ਹੈ ਚੌਂਕੀਮਾਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਵਸਨੀਕ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਗੇੜਾ ਲਾ ਕੇ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਸੁਭਾਗ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੇਰੀਂ ਆਉਣ ਲੱਗਾ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਬਚਿੰਤ

ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਾਨਕਸਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਾਸ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਸੀ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਣੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ''ਆਓ ਭਾਈ! ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹੋ?''

''ਜੀ ਮਾਨਾਂ ਤੋਂ..... ਘਰੋਂ ਹੀ ਆਏ ਹਾਂ।'' ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਬਚਿੰਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ''ਆਪਣੇ ਕਾਕੇ ਨੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਾਉਣੀ ਐ। ਇੰਜਣ ਲੈਣ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ ਐ।''

''ਹੱਛਾ ਭਾਈ! ਕੀ ਕਰਦਾ ਐ?'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਿੰਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ। ''ਜੀ ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਆਂ।'' ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ।

''ਭਾਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸਮਝ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਐ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਐ।'' ''ਜੀ ਸਤਿਬਚਨ!''

ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਬਚਿੰਤ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਚੰਗਾ ਇੰਜਣ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਗਰਾਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਕੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਾ ਲਈ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਬਚਿੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਨਕਸਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਵਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਢਾਬ 'ਤੇ ਪੋਨੇ ਦਾ ਭਾਈ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਗਏ। ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਨਾਨਕਸਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਅੰਦਰ ਸੱਦ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪਟਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪੱਖੇ ਲਾਉਣੇ ਹਨ ਤੇ ਲਾਉਣੇ ਵੀ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ।

''ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਗਣੇ ਨੇ।'' ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਆਖਦਿਆਂ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਘਰ ਸਮਾਨ ਪਿਆ ਸੀ, ਲੈ ਆਏ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਸਵੇਰੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੱਕ ਪਟਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪੱਖੇ ਤਿਆਰ ਸਨ।

ਜਦ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪੱਖੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਬਚਿੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਣੀ ਬਿਨਾਂ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ (ਬਾਬਾ) ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਵੀ, ਪਰ ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ (ਬਾਬਾ) ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਏ।

ਬਚਿੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪਈ। ਕੰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਕਸਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦਾ ਚਾਓ ਸੀ। ਅੱਜ ਜਦ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਸੁਭਾਗ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਡਭਾਗੀ ਜਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਲਾਉਣ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਗਏ।

—ਚਲਦਾ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

270 ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਭਾਵੇਂ ਮੰਗੀਏ ਕੁਝ ਨਾ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ।

271 ਸਰੀਰ ਇੱਕ ਦੀਵਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਤੇਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ-
ਸੰਪਾਦਕ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

104 ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

105 ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵੀਰ ਸਮਾਨ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਦੇ ਮੁੜਕੇ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਡੋਲ੍ਹਦੇ ਸੀ।

—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਨੈਸਕ

ਪਰਖ ਤੇ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ

ਅੰਕ 135 ਵਿੱਚ 10 ਸਵਾਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪੰਨੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸਟੇਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਠੀਕ ਜਵਾਬ ਤੇ ਸਹੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਉੱਪਰ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ 'ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ' ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਭੇਜੋ ਜੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 10 ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 8 ਜਵਾਬ ਠੀਕ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 21 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਡਰਾਅ ਕੱਢ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਵੀ.ਸੀ.ਡੀ. ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। *—ਸੰਪਾਦਕ*

1. ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਦੱਸੋ?
   ੳ) ਗੁ: ਸੀਸ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ (ਦਿੱਲੀ)
   ਅ) ਗੁ: ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)
   ੲ) ਗੁ: ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ (ਅੰਬਾਲਾ)
2. ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੋਈ?
   ੳ) ਦੋ ਅ) ਤਿੰਨ ੲ) ਚਾਰ
3. ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ?
   ੳ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
   ਅ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
   ੲ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
4. ਕਿਸ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜੰਬੂਰਾਂ ਨਾਲ ਨੋਚਿਆ ਗਿਆ?
   ੳ) ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅ) ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦਰ ੲ) ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ
5. ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?
   ੳ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅ) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ੲ) ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ
6. ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਲੂਣ ਖਾ ਕੇ ਹਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਇਹ ਤਿੰਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ?
   ੳ) ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਅ) ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀ
   ੲ) ਭੂਮੀਆ ਚੌਰ
7. ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿੱਥੇ ਤੇਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਤੋਲਦਿਆਂ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ?
   ੳ) ਗੁ: ਹੱਟ ਸਾਹਿਬ (ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ)
   ਅ) ਗੁ: ਨਾਨਕ ਪਿਆਉ (ਦਿੱਲੀ)
   ੲ) ਗੁ: ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ (ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ)
8. ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਰਾਗੁ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ?
   ੳ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ
   ਅ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
   ੲ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
9. ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਪੁੰਹਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਵੇਲਾ ਸੰਭਾਲਿਆ?
   ੳ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
   ਅ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
   ੲ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
10. ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ?
    ੳ) ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਅ) ਸ੍ਰੀ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ੲ) ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਦੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ :-

1. ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ, 2. ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, 3. ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ, 4. 61 ਸਾਲ, 5. ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, 6. ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ 7. ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ, 8. ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ, 9. ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਈ, 10. ਭਾਈ ਮੰਝ ਜੀ

ਜੇਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ :

1. ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਚੰਦੌਸੀ), 2. ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ), 3. ਕੈਪਟਨ ਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ), 4. ਮਾਸਟਰ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ (ਲੁਧਿਆਣਾ), 5. ਬੀਬੀ ਰਪਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਲਖਨਾਊ), 6. ਹਰਿਰਚਨਾ ਕੌਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), 7. ਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ (ਦਿੱਲੀ), 8. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), 9. ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ), 10. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ (ਜਲੰਧਰ), 11. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ, ਦਿੱਲੀ), 12. ਲਵਲੀਨ ਕੌਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ), 13. ਗੁਰਸਿਮਰਨ ਕੌਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

प्रश्न उत्तर

ज़िंदगी की बारीकियाँ

गुरु साहिब जी की कृपा और भाई साहिब भाई गुरकबाल सिंघ जी की प्रेरणा से ज़िंदगी की बारीकियाँ कालम 'सिफति सालाह रसाले' में पिछले कई वर्षों से प्रकाशित हो रहा है। इस कालम में संगतों द्वारा भाई साहिब जी को समय-समय पूछे जाने वाले सवालों के जवाब दिए जाते हैं तांकि गुरमति अनुसार उन प्रश्नों का, उन मुश्किलों का निवारण किया जा सके और ज़िंदगी की बारीकियाँ निकल सकें। इसी कालम की शृंखला को आगे जारी रखते हस्तलिखित अंक से भाई साहिब जी के कीर्तन के उन अंशों को सवाल-जवाब के रूप में हू-ब-हू प्रकाशित किया जा रहा है जिन में से भाई साहिब जी कीर्तन करते संगत को आम रूप में आने वाली दुनियावी और आध्यात्मिक कठिनाई का गुरमति अनुसार समाधान बताते हैं।

शृंखला जोड़ने के लिए पिछला अंक देखें-

473 प्रश्न: डिप्रैशन आज के जमाने की सबसे बुरी बीमारी है, इसका इलाज क्या है?

उत्तर: आज के दौर में हर 25-30 व्यक्तियों के पीछे एक व्यक्ति इस बीमारी की लपेट में आया हुआ है, पर घबराओ मत, गुरु साहिब की कृपा से जहाँ से इस बीमारी की दवाई को लेना है, साथ गुरु साहिब का ओट आसरा भी लेना है। गुरुबाणी का ओट आसरा लेना और गुरु साहिब पर भरोसा रखना है।

पहले दास की भी सोच थी कि गुरु साहिब ने जहाँ कोई कौतुक किया है, कोई दुख काटा है और कई बार हमारी सोच होती है, तब किया था। तब काटा था। आज नहीं, पर संगत जी श्रद्धा की सीढ़ी चढ़ो, नानक प्रेम अंदर बसाओ। कभी यह भावना मत रखो कि श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जब शरीर रूप में आए, तब रोगियों के रोग निवृत किए। तब दुखियों के दुख दूर किए। नहीं, दास गुरु साहिब की हजूरी में सच्चाई कह रहा है, नानक प्रेम की दूसरी सीढ़ी यह है, ऐसे जीया करो, आज भी आठवें पातशाह जी गुरुद्वारा श्री बंगला साहिब झोलियाँ भर रहे हैं। आज भी दुख दूर कर रहे हैं। आज भी कृपा कर रहे हैं।

अब दिल्ली से अम्बाला जाओ तो आपको पता है कि एक गुरुद्वारा साहिब है, गुरुद्वारा श्री पंजोखरा साहिब। सब को पता है, श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी का वहाँ क्या कौतुक हुआ। पंडित लाल चंद ने कटाक्ष किया- नाम तो द्वापर के अवतार कृष्ण से भी बड़ा रखा है पर क्या गीता के अर्थ आते हैं तो सिक्खों ने आकर गुरु जी को इस बारे में बताया। गुरु जी कहने लगे- बुलाकर लाओ। पंडित को

बुला कर लाया गया। धन्य श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी ने कहा- पण्डित जी! क्या दुविधा है? कहने लगा- नाम तो आपने द्वापर के अवतार से भी बड़ा रखा है, हरिकृष्ण तो क्या गीता के अर्थ आपको आते हैं। गुरु जी कहने लगे- यदि हमने सुना दिए तो आपने कहना है, गुरु कुल में से हैं सीख लिए होंगे। आप अपनी मर्जी का व्यक्ति ले आओ। अब चलो आम व्यक्ति ढूँढ लो पर ढूँढा कौन? छज्जू झीवर। जिनके मुँह से लारें बह रही हैं, गूंगे भी हैं। है तो पुराने तपी थे, समय बन गया। इस समय को ज्ञानी हरनाम सिंघ जी ने बड़ा सुंदर नक्शा खींचा है। बाला प्रीतम जी बैठे हुए थे, दाईं ओर छज्जू झीवर बैठे हैं और बाईं ओर पंडित लाल चंद जी बैठे हैं। धन्य श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी हाथ करके कहते हैं पंडित जी श्लोक बोलो, गीता का श्लोक बोलो और आगे से पंडित जी कहते हैं, मैं क्या श्लोक बोलूं, जिस से आप अर्थ करवाने का मन बना रहे हैं यह बंदा न तो बोल सकता है न सुन सकता है, कहाँ से अर्थ करेगा। पंडित जी विनती मान लीजिए, बोलो। जब पंडित जी ने श्लोक बोला तो धन्य श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी ने अपने मुबारक हाथों से छड़ी छज्जू झीवर के सिर पर रखी। पढ़ो इतिहास, छड़ी शीश पर रखते ही चौदह प्रकार की विद्या प्राप्त हो गई। दो जवाब, फिर छज्जू झीवर जी ने अर्थ सुनाए। पंडित लाल चंद जी दंग रह गए। धन्य श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी कहते, दूसरा श्लोक बोलो। जैसे व्यक्ति घबरा नहीं जाता। घबराहट में बोले और धन्य श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी कहते- छज्जू झीवर जी, करो अर्थ। छज्जू झीवर जी आगे से कहते, श्लोक गलत बोला है। महाराज जी कहते- पंडित जी, यह क्या कह रहा है? पंडित जी कहते- हाँ जी, मैं घबराहट में गलत श्लोक बोल गया हूँ। छज्जू झीवर जी कहते, शुद्ध श्लोक ऐसे नहीं, ऐसे है। कहने लगे, बिल्कुल ठीक। अब तीसरा बोलो। यह इतिहास है, उठ पड़े पंडित लाल चंद जी। सामने आकर, इन्होंने जो काम कर दिया, वह कोई-कोई कर सकता है। नतमस्तक हो गए। महाराज जी, मुझे क्षमा कीजिए। अब मेरी जितनी भी जिंदगी बाकी है, सिक्खी के असूलों के अनुसार अपने चरणों में व्यतीत करवा लो। अनेक इतिहासकारों ने लिखा है, पंडित लाल चंद जी भी सिक्ख बन गए और श्री चमकौर साहिब की गढ़ी में शहीदी दी, भाई लाल सिंघ जी के नाम पर।

इनका नाम आप सुनते ही हो, छज्जू झीवर जी, यह भी ऐसे गुरु साहिब के बने कि पाँच प्यारों में से भाई हिम्मत सिंघ जी, इनकी कुल में से हुए हैं। ऐसी गुरु चरणों से बन गई कि फिर दसम पातशाह जी तक निभी। अब संगत को दास बताना चाहता है। अब आपने यह कथा सुन ली पर यहाँ यह न सोचना कि धन्य श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी ने छज्जू झीवर जी के सिर छड़ी रखी और उन से गीता के अर्थ करवाए। बल्कि यह सोचे कि सिर पर छड़ी रखी और उनकी क्या पुजीशन थी और कहाँ पहुँचा दीः

बिलावलु महला ५ ॥
पिंगुल परबत पारि परे खल चतुर बकीता ॥
अंधुले त्रिभवण सूझिआ गुर भेटि पुनीता ॥१॥
(अंग ८०९)

यह भावना कभी न रखना कि धन्य श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी ने उस समय छड़ी

रखी और गीता के अर्थ करवाए। दास की यही विनती है कि यह भावना रखना आज भी छड़ियाँ लगा रहे हैं। कई यहाँ तक भावना रखते हैं, उस समय कौतुक हुआ था पर आज नहीं। दास गुरु साहिब की हजूरी में विनती करता है, यहाँ जो कौतुक किया, आपके गुरु साहिब इतने बड़े हैं, उस जगह पर वह दातें सदा के लिए प्रदान कर गए। कोई भी जिंदगी में इस डिप्रैशन जैसी बीमारी से परेशान होगा, यहाँ (गुरुद्वारा श्री पंजोखरा साहिब) भावना से हाजरी भरेगा, वह ठीक होगा।

आजकल 25-30 व्यक्तिों के पीछे एक व्यक्ति को डिप्रैशन है। घरों में क्लेश बढ़ गए हैं, कुछ मोबाइल इतना इस्तेमाल करने लग गए हैं, उससे। मान लो, किसी के पास 2 लाख है और उसने कार 7 लाख की लेनी है और देना 2 लाख है, बाकी किश्तें करवा लेनी हैं। कोई और चीज भी लेनी है, वह भी किश्तों पर ले लेनी है। ऐसे बोझ धीरे-धीरे उस पर पढ़ते जाते हैं। डिप्रैशन वाले की हालत की यह निशानियाँ हैं। दास का रोज का काम है, दास विचरता है, 25-30 व्यक्तियों के पीछे एक व्यक्ति को डिप्रैशन है।

जालंधर शहर का एक शरीर है, मिलाप चौक में कपड़े की दुकान है। महिन्द्र सिंघ का बेटा है। 15 नौकर दुकान पर काम करते हैं। दो-अढाई लाख रोज की सेल है, जालंधर में। रब से डर कर रहा करो। जो बच्चा उस दुकान पर बैठता था वह डिप्रैशन में चला गया। बातें भी ऊँट-पटांग करता जाए। दास को कहना नहीं चाहिए, प्यार था संगत के नाते उस परिवार से और दास को घर जाना पड़ा। घर गए। दास पलंग पर बैठा और पास बिठाया। वह बीस मिनट जो कुछ बोलता गया, साफ पता लगता था, यह डिप्रैशन में है। एक बात बार-बार करते जाना, यह डिप्रैशन की निशानियाँ हैं। जिसको डिप्रैशन हो, अलग-अलग निशानियाँ हैं। छोटी-छोटी चीज से डर जाना। वहम-भ्रम आते जाएँगे। बार-बार एक व्यक्ति का नाम लेना या मान लो साबुन से हाथ धोए हैं, क्रिया करके आया है। धोए हैं कि नहीं धोए। फिर दुबारा धोएगा। यह वहम है। डिप्रैशन की अलग-अलग निशानियाँ हैं। यह नहीं कि दवाई नहीं लेना। दवाई में नींद होती है। वह सिर्फ रैस्ट करवाते हैं। दिमाग रैस्ट में आ जाए। यकीन मानना जब दास ने बच्चे को देखा, दास ने सोचा कि कितना रब से डर कर रहना चाहिए। पंद्रह नौकर दुकान पर काम करते हैं, तीन लाख रोज की सेल है पर दुकान भी बंद हो गई। नौकरों को कह दिया कि पंद्रह दिन की छुट्टी कर लो कि जिसने मेन कंट्रोल करना है, उसको ही डिप्रैशन हो गई है।

दास पाँच मिनट सोचता रहा, इसकी दवाई कहाँ है? दुनियावी दवाई तो डाक्टरों के पास है। जो हमारे गुरु घर में दवाई है, वह कहाँ है? पाँच मिनट सोचा। गुरु साहिब ने कृपा की और दास का ध्यान चला गया, गुरुद्वारा पंजोखरा साहिब। दास ने कहा- धन्य श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी ने छड़ी लगाई थी, कृपा की थी और आज भी लगा रहे हैं। दास ने परिवार को विनती की, पाँच पाठ सुखमनी साहिब के रोज के घर सैंची साहिब लगा लो, बाँटकर कर लो। पाँच इकट्ठे कर लो। रोल दे कर कर लो। जल पास रख लो।

-शेष पन्ना 45 पर पढ़ो

धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी के सत्कार में जरुरी विनतियाँ

दस पातशाहियां रूप इह गुरु ग्रंथ जी जान।।

-गुरिंदर सिंघ पटियाला

1. घर में धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज का प्रकाश करना :

हमें कोशिश करनी चाहिए कि धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज का प्रकाश घर में किया जाए तांकि यह मान हो सके कि हम अपने महान पिता जी की गोद में रहते हैं, उनके साये में अपना जीवन व्यतीत करते हैं। जिनके घर में गुरु साहिब का प्रकाश है, वे भाग्यशाली हैं। पर वह अपने मुख से कभी भी यह मत कहें कि श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी हमारे घर में हैं या हमने श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी को अपने घर में रखा हुआ है जैसे कि आम सुनने को मिलता है। हमेशा यही कहना है कि हमारे धन्य भाग्य, हम धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज के बख्शे हुए घर में रहते हैं।

2. कमरे का साइज :

सतिगुरु जी के प्रकाश के लिए कमरे का साइज बेशक कोई नियत नहीं है पर फिर भी साइज इतना जरुर होना चाहिए कि प्रकाश एवं सुख आसन साहिब आसानी से हो सके। कमरा खुला तथा हवादार होना चाहिए व घर के लेवल से थोड़ा-सा ऊँचा होना चाहिए। कमरे में रोशनी व पंखा जरुर हो। अगर आप वित्तीय तौर पर मजबूत हो तो अपनी समर्था अनुसार कूलर या ऐ.सी. भी लगा सकते हो। सर्दियों के दिनों में यदि आपकी समर्था है तो ब्लोयर लगा सकते हो। यह भावना जरुर होनी चाहिए कि अगर आपके घर में गुरु साहिब जी का प्रकाश है और आप अपने सुख-आराम के लिए कोई वस्तु लेते हो तो यह भावना हो कि पहले मैंने अपने गुरु के लिए यह चीज लेनी है। जैसे आप अपने लिए कूलर या ऐ.सी. लेने के बारे में सोचते हो तो मन में यह चाव हो कि पहले ऐ.सी. सतिगुरु जी के कमरे में लगाना चाहिए, बाकी परिवारिक कमरों में बाद में लगे।

3. मंजी साहिब का साइज :

जिस पीढ़ा साहिब या मंजी साहिब पर सतिगुरु जी का प्रकाश करना है उसका साइज कम से कम साढ़े तीन व सवा दो फुट जरुर होना चाहिए। श्री हरिमन्दिर साहिब में जिस मंजी साहिब पर सतिगुरु जी का प्रकाश किया जाता है, उसका साइज इस प्रकार है: लंबाई 42 इंच, चौड़ाई 28 इंच, पावे 10 इंच।

4. सुख आसन साहिब करने के लिए पलंग का साइज :

धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज का सुख आसन साहिब संध्या काल रहरासि साहिब जी के पाठ के बाद किया

जाए। आम तौर पर कई घरों में जिस पीढ़ा साहिब या मंजी साहिब पर प्रकाश किया जाता है, वहाँ ही सुख आसन साहिब कर दिया जाता है या कई सज्जन सतिगुरु जी का अलमारी में सुख आसन करते हैं जो कि बहुत बड़ी भूल भी है तथा बेअदबी भी। सुख आसन करने के लिए अलग पलंग होना चाहिए जिसका साइज कम से कम 6X3 फीट हो। रात को सुख आसन करते समय कीर्तन सोहिला जी की बाणी का पाठ करते हुए सुख आसन किया जाए। अगर बाणी कंठ न हो तो कीर्तन सोहिला साहिब का पाठ सुख आसन सेवा के बाद कर लिया जाए। अगर दिन के समय सुख आसन करना है तो कोई भी बाणी पढ़ते हुए सुख आसन किया जाए। तदुपरांत अरदास करने के बाद महाराज जी का स्वरूप आदर पूर्वक शीश पर रखकर पलंग तक ले जाया जाए। पलंग पर विराजमान करते समय यह जाप किया जाए:

जिथै जाइ बहै मेरा सतिगुरु
सो थानु सुहावा राम राजे ॥

(अंग ४५०)

या सतिनाम श्री वाहिगुरु जी का जाप।

5. सतिगुरु जी के कमरे में जाने का ढंग :

सतिगुरु जी के कमरे में जाने से पहले या गुरुद्वारा साहिब के अंदर दाखिल होने से पहले हाथ-पैर शुद्ध किए जाएँ। फिर कमरे में जाने से पहले बाहर दरवाजे के पास खड़े होकर सतिनाम श्री वाहिगुरु जी की आवाज दी जाए तथा मन में यह भावना हो कि मैं गुरुओं के गुरु धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज के दर्शन करने जा रहा हूँ। फिर अंदर दाखिल होकर दोनों हाथ जोड़ कर पैरों की पिछली ऐड़ियाँ साथ जुड़ी हों, सतिगुरु जी के दर्शन करते अरदास की जाए। उपरांत माथा टेका जाए। माथा टेकने के बाद तिल-फूल जो भी भेट आप लेकर आए हैं या माया जो भी आप जी ने भेट करनी है, सत्कार सहित आराम से रखी जाए। कभी भी माया हाथ ऊपर करके नहीं फैंकनी। यह बहुत बड़ी बेअदबी है। माथा टेकने से पहले कभी माया नहीं चढ़ानी। यह हमेशा बाद में ही चढ़ानी है और जो भी माया भेट करनी है, वह पहले ही हाथ में पकड़ी हो। सतिगुरु जी के सामने खड़े होकर जेब में से या पर्स में से माया नहीं निकालनी। इस तरह सत्कार में वृद्धि होती है।

6. चंदोवा साहिब :

चंदोवा साहिब का साइज इतना जरुर होना चाहिए कि यह सतिगुरु जी के ऊपर होना चाहिए, कम नहीं होना चाहिए। अगर कमरे में प्रकाश स्थान व सुख आसन इकट्ठे हैं तो दो चंदोवा साहिब लगाने की बजाय कमरे जितना एक चंदोवा साहिब लगा सकते हो तांकि सतिगुरु जी का पूर्ण सत्कार बना रहे।

7. रुमाला साहिब :

सतिगुरु जी के वस्त्रों एवं रुमालों का भी वैसे ख्याल रखा जाए जैसे कि हम अपने कपड़ों का रखते हैं। दसम पातशाह जी ने श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज को 'प्रगट गुरां की देह' कह कर सम्मान प्रदान किया है। इसलिए शब्द-गुरु के सत्कार में गर्मियों में ठण्डे तथा सर्दियों में गर्म रुमालों की व्यवस्था करनी चाहिए। वैसे सुख आसन करते भी सतिगुरु जी

के ऊपर गर्मियों में सूती चादर व सर्दियों में कंबल का इस्तेमाल करना चाहिए। यदि आप जी की समर्था हो तो सुख आसन स्थान पर गर्मियों में कूलर या ऐ.सी. तथा सर्दियों में ब्लोयर लगाया जाए। श्री अकाल तख्त के हुक्म अनुसार ऐसे रुमाले इस्तेमाल नहीं करने चाहिएँ जिन पर गुरबाणी लिखी हो।

8. भोग लगाना :

जिन सज्जनों के घर धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज विराजमान हैं, वे भाग्यशाली हैं पर सतिगुरु जी के महावाक्य 'प्रगट गुरां की देह' अनुसार दिन के तीन टाईम स्वयं भोजन से पहले सतिगुरु जी को भोग अवश्य लगाना चाहिए। इसकी विधि यह है कि थाल में प्रसाद, दाल-सब्जी या जो कुछ भी शाकाहारी आप जी के घर बना है, वह थाल में सही ढंग से परोस कर समय दौरान सतिगुरु जी के कमरे में जाकर यह थाल रखा जाए। थाल को ऊपर से साफ कपड़े से ढंका जाए। अरदास करके (कृपान भेट) शस्त्र भेट किया जाए। भावनापूर्वक मेरे मालिक श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी विराजमान हैं, हाथ शुद्ध करवा कर तौलिए से साफ करवा कर थाल कुछ समय सतिगुरु जी के आगे सुशोभित रहने दिया जाए। इस समय के दौरान आप कमरे के बाहर बैठकर श्री जपुजी साहिब जी का पाठ करने के उपरांत कमरे में जाने से पहले सतिनाम श्री वाहिगुरु जी की आवाज देकर वह थाल लाकर बाकी खाने में शीत प्रसाद मिलाया जाए तांकि समूचे परिवार में अमृतमयी भोजन जाए।

अगर गुरुद्वारा साहिब कड़ाह प्रसाद की देग भी करवानी है तो पहले शस्त्र भेट करवाया जाए तथा फिर सुरति से दस पातिशाहियों में से किसी पातिशाही का ध्यान करके यह अरदास की जाए कि सतिगुरु जी, आप जी के बख्शे हुए खजानों में से कड़ाह प्रसाद की देग लेकर हाजर हुआ हूँ या हुई हूँ, कृपा करके रसना को लगाओ। फिर वह सुरति का लगाया हुआ भोग ग्रहण किया जाए या करवाया जाए।

9. प्रकाश करने का ढंग एवं हुक्मनामा लेना :

सुख आसन स्थान से अरदास करने के उपरांत सत्कार पूर्वक सतिगुरु जी का स्वरूप शीश पर रखकर 'सतिनाम वाहिगुरु' का जाप करते मंजी साहिब पर लाया जाए। फिर कोई भी बाणी पढ़ते या दर्शन के शब्द या भटों के सवैये पढ़ते सतिगुरु जी का स्वरूप मंजी साहिब पर विराजमान करके बड़े अदब से प्रकाश किया जाए। उपरांत जो हुक्मनामा बाएं अंग पर ऊपर से शुरु हो रहा है या पीछे से चला आ रहा है, वह हुक्मनामा लेना चाहिए।

10. सतिगुरु जी की हजूरी में पाठ करना :

धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज से पाठ करते समय गले में हजूरिया जरुर होना चाहिए तांकि इसको मुँह के आगे रखकर पाठ किया जा सके। यह इसलिए डाला जाता है तांकि पाठ करते समय मुँह में से थूक का कोई कण सतिगुरु जी पर न गिरे। इसी तरह शरीर के किसी अंग पर जो कोई खारिश करनी है तो हजूरिए से की जाए। वह नुक्ता सबसे ज्यादा ध्यान रखने योग्य है कि पीढ़ा साहिब का कभी आसरा न लिया जाए भाव कि अपनी कोहनी कभी भी पीढ़ा साहिब पर

नहीं टिकानी। पूरे अदब से सतर्क होकर बाणी पढ़ी जाए। बाणी संयम व टिकाव में पढ़ी जाए।

11. मांस-शराब के इस्तेमाल पर सख्त पाबंदी :

जिनके घरों में धन्य धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज विराजमान हैं, उनके घरों में कभी भी मांस अथवा शराब का उपयोग नहीं होना चाहिए। अगर कोई उपयोग करता है तो यह घोर अपमान है। गुरबाणी पढ़ते या गुरमंत्र जपते ही शाकाहारी भोजन तैयार किया जाए।

12. चंवर साहिब करने की सेवा :

सतिगुरु जी पर चंवर साहिब बड़े अदब व सत्कार से बाणी पढ़ते किया जाए। चंवर साहिब इतना ऊँचा किया जाए कि यह सतिगुरु जी को स्पर्श न करे। कई सज्जन चंवर साहिब इस तरह करते हैं कि वह सतिगुरु जी को स्पर्श करता रहता है। ऐसा करना ठीक नहीं। इसलिए चंवर साहिब इतना ऊँचा जरुर हो कि स्वयं गुरु नानक पातशाह आप विराजमान हैं।

13. सतिगुरु जी का स्वरूप एक स्थान से दूसरे स्थान पर लेकर जाना :

सतिगुरु जी का स्वरूप यदि एक स्थान से दूसरे स्थान पर लेकर जाना हो या किसी के घर श्री अखंड पाठ साहिब करवाते समय गुरुद्वारा साहिब से संबंधित घर में सतिगुरु जी का स्वरूप ले जाना हो तो पाँच सिंघ कम से कम जरुर होने चाहिएँ। घर का कोई शरीर सतिगुरु जी का स्वरूप शीश पर विराजमान करके बाणी पढ़ते लेकर जाए। एक सिंघ आगे पानी का छिड़काव करे। एक सिंघ चंवर साहिब करे। एक सिंघ के हाथ में छत्र हो ताकि दूर से पता लग जाए कि सतिगुरु जी आ रहे हैं। यदि हो सके तो गुरुद्वारा साहिब से घर तक आस-पास कली बिछी हो तथा सारी जगह साफ कर ली जाए। सतिगुरु जी के स्वरूप को ले जाते समय साथ ले जाने वाले सुन्दर वस्त्र अटैची में ढंग से ले जाएं।

14. सतिगुरु जी के वस्त्रों की सेवा :

सतिगुरु जी के वस्त्रों के लिए अलग टब या बालटी रखी जाए। बाणी पढ़ते हुए सतिगुरु जी के वस्त्रों को धोने की सेवा की जाए तथा फिर अलग तारों पर वे वस्त्र सुखाने के लिए डाले जाएं।

15. सैंची साहिब के सत्कार में जरुरी विनती :

संगतों में आम सुनने को मिलता है सैंची साहिब के सत्कार में किन बातों का ख्याल रखा जाए। इस संबंध में विनती की जाती है कि आम तौर पर सैंची साहिब दो भागों में मिलती हैं। सैंची साहिब को सत्कार से किसी ऊँची जगह पर नरम बिछाई करके विराजमान किया जाए। शुद्ध अलमारी में भी नरम बिछाई करके सैंची साहिब विराजमान कर सकते हो। एक-दूसरे के ऊपर सैंची साहिब नहीं रखनी चाहिए। सैंची साहिब पर पाठ करने से पहले रेहल को साफ कपड़े से साफ करो। फिर साफ रुमाला बिछाकर सैंची साहिब को विराजमान करो। एक रुमाला सैंची साहिब के ऊपर डाला जाए। सैंची साहिब के हर अंग की पाठ करते मलमल के कपड़े से सेवा की जाए।

16. सहज पाठ करने संबंधी विनती :

सहज पाठ आरंभ करने से पहले यह

चैक कर लेना जरुरी है कि आप जी शुद्ध पाठ कर सकते हो या नहीं? पाठ आरम्भ करते समय कड़ाह प्रसाद की देग तैयार करके छह पउड़ियाँ अनंद साहिब पढ़कर बड़ी अरदास की जाए। हुक्मनामा लेने के उपरांत सहज पाठ से शुरु किया जाए। मध्य 705 अंग (आदि पूरन मधि पूरन अंत पूरन परमेसरहि) पर किया जाए। मध्यकाल भी कड़ाह प्रसाद की देग, छह पउड़ियां अनंद साहिब पढ़कर बड़ी अरदास की जाए। भोग के समय भी कड़ाह प्रसाद की देग, छह पउड़ियां अनंद साहिब पढ़कर बड़ी अरदास की जाए। सहज पाठ की आरंभता से सम्पूर्णता धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी महाराज की हजूरी में की जाए। गले में हजूरिए का होना बहुत जरुरी है तांकि यह मुख के आगे रखा जा सके जिससे थूक का कोई कण बाणी पर न गिरे।

❁❁❁

-पन्ना 40 का बाकी

यह शुरु कर लो और जल इसको पिलाया करो। दास ने कहा- गुरुद्वारा पंजोखरा साहिब हाजरी लगा कर आओ। बाला प्रीतम जी के दर पर अरदास करो। आज भी वह कृपा कर रहे हैं। मर्यादा समझाई प्रेम की। दास ने विनती की, कार में जोड़ा नहीं डालना। जालंधर से कार में जाना है। तीन घण्टे लगेंगे। दास ने विनती की, कार में जोड़ा नहीं डालना। कोई कार में मोबाइल नहीं सुनना। यह दास बता दे आपको कई बार हमारी झोली इसलिए नहीं भरती, हमारे पास गुरु घर जाने की विधि नहीं होती। प्रेम नहीं होता। जा गुरुद्वारा साहिब रहे होते हैं और सारे रास्ते मोबाइल नहीं छोड़ते। जब जाओ तो फिर अन्य चीजों से संकोच करो। तब

गोंड महला ५ ॥
गुरू गुरू गुरु करि मन मोर ॥
गुरू बिना मै नाही होर ॥
(अंग ८६४)

दास ने कहा- कार में जूता नही पहनना। दूसरा, कोई मोबाइल अटैंड नहीं करना। कोई वाटसैप या फेसबुक नहीं चलानी। दास ने विनती की, जालंधर से अंबाला तक यही जपना है, चार बार वाहिगुरु और फिर बोलना है:

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ जिसु डिठै सभि दुख जाइ ॥

उधर गुरुद्वारा श्री पंजोखरा साहिब पहुँच कर एक पाठ श्री सुखमनी साहिब जी की हाजरी लगानी है साथ स्नान और फिर देग लेकर गुरुद्वारा श्री पंजोखरा साहिब में अरदास करनी है। बाला प्रीतम जी, यह दुकान पर बैठने वाला है, कृपा करो, जैसे उस समय छज्जू झीवर जी के सिर पर छड़ी लगाई थी, आज भी कृपा करो। पाँच सप्ताह हाजरी लगानी है। हाजरी लगा कर वापिस आ जाना और इधर घर में पाँच पाठ सुखमनी साहिब के चलते रहें। यकीन मानना। तीसरी अरदास थी, यह बीमारी दो-दो साल नहीं जाती, अनेकों के पाँच-पाँच साल, दस-दस साल नहीं जाती। तीसरी अरदास थी, दुकान भी खुल गई, नौकर भी आ गए, वटकें भी शुरु हो गईं। वह डटकर पूरी सावधानी से गद्दी भी संभालने लग गया। दास की आँखों में से आंसू न रुकें। दास ने कहा कि कौन कहता है, बाला प्रीतम जी, आप उस समय छड़ी लगाते थे, नहीं, आप आज भी छड़ी लगाकर कृपा कर रहे हो।

सतिगुरु मेरा सदा सदा ना आवै न जाइ ॥
(अंग ७५९)

परम सत्कारयोग्य भाई साहिब भाई गुरइकबाल सिंघ जी के द्वारा दिए गए प्रोग्राम का अनुवाद

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ जिसु डिठै सभि दुख जाइ॥

–जसविन्द्र सिंघ (पटियाला)

गउड़ी महला ५ माँझ॥
दुख भंजनु तेरा नामु जी दुख भंजनु तेरा नामु॥
आठ पहर आराधीऐ पूरन सतिगुर गिआनु॥१॥ रहाउ॥
जितु घटि वसै पारब्रहमु सोई सुहावा थाउ॥
जम कंकरु नेड़ि न आवई रसना हरि गुण गाउ॥१॥
सेवा सुरति न जाणीआ ना जापै आराधि॥
ओट तेरी जगजीवना मेरे ठाकुर अगम अगाधि॥२॥
भए क्रिपाल गुसाईआ नठे सोग संताप॥
तती वाउ न लगई सतिगुरि रखे आपि॥३॥
गुरु नाराइणु दयु गुरु गुरु सचा सिरजणहारु॥
गुरि तुठै सभ किछु पाइआ जन नानक सद बलिहार॥४॥२॥१७०॥
(अंग २१८)

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ
जिसु डिठै सभि दुख जाइ॥

ये लफज छोटे मत समझना। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी महाराज का कितना बड़ा फैसला है कि श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी को प्यार से याद कर लो और महाराज जी कहते :

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ
जिसु डिठै सभि दुख जाइ॥

आज जो विचार है यह सभि लफज पर है, बाबा जी विचार करवाएँ। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी ने सभि लफज इस्तेमाल किया है। कहते हैं कि श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी को कोई प्यार से याद कर लो तो फिर

जिसु डिठै सभि दुख जाइ॥

हमने, आपने क्या प्रशंसा करनी है। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी की कितनी बड़ी भावना है। यह गुरु साहिब की रसना में से निकले वचन, उनकी कलम से लिखे वचन हैं। तीन प्रकार के दुख हमारी जिंदगी में आते हैं। एक दुख वे हैं जो रुटीन में हमारी जिंदगी में चल रहे हैं। आप में से किसी को शूगर है। अब साल हो गया है, शूगर को। उसको पता है कि मुझे शूगर की बीमारी है। यह दुख ऐसा है जो चला आ रहा है। रुटीन में है। यह पहली प्रकार का दुख है जो व्यक्ति को पता होता है कि मुझे यह बीमारी लगी हुई है। किसी को हार्ट अटैक होता है। अब डेढ़ साल बीत गया है। डाक्टरों द्वारा निर्देश हैं कि इन चीजों का ध्यान रखना है। उसको पता होता है कि मुझे

हार्ट अटैक की बीमारी है। किसी का ब्लड प्रैशर बढ़ जाता है या कम हो जाता है। उसको पता है कि मुझे यह बीमारी है।

यह पहली तरह के दुख होते हैं जो पूर्व से चले आ रहे हैं। रुटीन में चले आ रहे हैं। पता है। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी कहते हैं, श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी को याद कर लो मन से, जो दुख तेरे चले आ रहे हैं, यह भी कट सकते हैं। श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी से तेरी प्यार वाली यारी हो जाए। दास गुरु साहिब जी की हजूरी में कह रहा है, उनके भरोसे पर। किसी को हार्ट अटैक है, वह निराश होकर बैठा न रहे कि मुझे हार्ट अटैक है। अगर हार्ट अटैक की शिकायत है तो वह मन में धारण कर ले कि मैं श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी का ध्यान करके एक पाठ श्री सुखमनी साहिब का रोज किया करूँगा। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी कहते हैं कि जब तू बाणी का नेम बढ़ा कर श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी का ओट आसरा लेगा तो फिर शूल के कांटे बन जाएँगे।

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ
जिसु डिठै सभि दुख जाइ ॥

पिछले दिन हम इंदौर जा रहे थे। रास्ते में पानीपत से दास को एक फोन आया। कहने लगा कि मुझ पर कर्ज था और छह महीने पहले कोई नेम लिया था, जिससे कर्ज भी उतर गया और मेरी तन्खवाह भी डबल हो गई है। गुरबाणी का आसरा लेने के कारण। अब दास को फोन पर कहता है कि नेम करूँ या बंद कर दूँ। मैंने कहा कि :

दाति पिआरी विसरिआ दातारा ॥

(अंग ६७६)

यह काम नहीं करना। जिस श्री सुखमनी साहिब जी की बाणी पढ़ने के सदके तेरा कर्ज उतर गया, तन्खवाह डबल हो गई, यह नेम न छोड़ो, कलियुग का समय है। मन का दायरा इतना छोटा हो गया है, दास ने कहा कि आपके रिश्तेदारों से, जानकारों में से ही अनेकों को बर्दाश्त नहीं होना कि उसका कर्ज उतर गया है, उसकी तन्खवाह डबल हो गई है। नेम

चलता रहने दो। निंदकों से रक्षा होती रहे। यह समय है कलियुग का। बाबा नंद सिंघ जी का वचन है, कलियुग में मन के दायरे इतने छोटे हो जाएँगे कि कहते अपने दुख से कोई इतना दुखी नहीं होगा जितना किसी को सुखी देखकर दुखी होगा। कलियुग में मन के दायरे इतने छोटे हो जाएँगे। यह तो किसी का कपाट खुल जाए तथा फिर कहीं थोड़ा सा हाथ पड़ता है:

ना को बैरी नही बिगाना
सगल संगि हम कउ बनि आई ॥१॥

(अंग १२६६)

थोड़ा सा कपाट खुल जाए तो फिर बात बनती है:

तेरे भाणे सरबत दा भला ॥

दास को पानीपत वाला शरीर कहता है कि नेम चलता रहे या बंद कर दूँ। दास ने कहा बंद नहीं करना। यह बाड़ जरुरी है। बाड़ के बिना रखवाली नहीं। गुरु की हजूरी में यह वचन सुना रहा हूँ। दास फोन बंद करने लगा तो कहता है कि क्या आप ट्रेन में बैठे हो। दास ने कहा कि हाँ। दास को कहने लगा कि दो मिनट दोगे। एक बात सुनानी है। दास ने उसे कहा फिर कभी सुना लेना। वह कहने लगा कि फिर जिंदगी पता नहीं रहे या न रहे सिर्फ दो मिनट बात सुनानी है। दास ने कहा, ठीक है सुनाओ। वह कहने लगा- दिल्ली में मेरे जीजा जी रहते हैं, गुरमीत सिंघ जिनको हड्डियों का कैंसर हो गया और दिल्ली में बहुत बड़ा कैंसर का अस्पताल है राम मनोहर लोहिया। वह कहने लगा कि उनको उस अस्पताल में दाखिल करवाया। डाक्टरों ने क्या किया? उनको दवाई चढ़ाई। इलाज करते हैं पर इसने 12 दिनों से ज्यादा नहीं जीना। किसी ने ऐडरैस लेना हो तो ले लेना दास से। चाहे दिल्ली जाकर पूछ आओ। आज बात कर रहा हूँ।

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ
जिसु डिठै सभि दुख जाइ ॥

वह कहने लगा कि डाक्टरों ने दवाई चढ़ाई। बड़ी तेज होती है कैंसर की दवाई। वह कहने लगा कि जब तीन-चार दिन बाद पता लेने के लिए गए तो वह कुर्सी पर बैठे थे। मुझे कहने लगे कि मैं बहुत दुखी हूँ। मेरे अंदर आग लगी हुई है। एक हड्डियों का कैंसर और एक उसकी दवाई बड़ी तेज है कि सहन करना भी कठिन है। वह कहने लगा कि एक काम करो। मुझे बंगला साहिब गुरुद्वारा ले जाओ। कहने लगा कि हम हँसे कि आपको छुट्टी करवा कर बंगला साहिब गुरुद्वारे ले जाएँगे। यहाँ छुट्टी करवाना कठिन है, बड़ा अस्पताल है। दूसरा, कुछ घटित हो जाए। कहने लगा कि मैंने मरना तो है ही। डाक्टरों ने 12 दिन कहे हैं। चार-पाँच दिन बीत गए हैं। मेरी हाथ जोड़कर विनती है। मेरे अंदर आग लगी हुई है। मुझे एक बार बंगला साहिब गुरुद्वारे ले जाओ। यह दुख कौन-सा है। पहली तरह का। चला आ रहा है। कहने लगा कि हम परिवार ने सलाह की डाक्टरों ने 10-12 दिन बताए हैं। चार-पाँच दिन बीत गए हैं। यदि इसकी 1-2 दिनों में मौत हो गई और मन में रह जाना

है कि मुझे मेरा परिवार बंगला साहिब गुरुद्वारे नहीं लेकर गया। इसके मन में से दूसरी बातें निकलेंगी। इसलिए डाक्टरों को पूछकर ले जाते हैं। कहते कि जब डाक्टरों को कहा कि छुट्टी दे दो कि यह जिद कर रहे हैं। मेरे अंदर आग लगी हुई है। दवाईयाँ जो चढ़ रही हैं, यह बहुत कठिन है सहन करना। वह कहने लगा कि राम मनोहर अस्पताल का कैंसर का बड़ा डाक्टर कहने लगा कि इसको ले जाना चाहते हो तो ले जाओ पर रास्ते में इसको हड्डियों का कैंसर है, इसलिए आशा नहीं कि यह बंगला साहिब गुरुद्वारे पहुँच सकेंगे। यह डाक्टर का वचन है और रास्ते में इसकी इतनी भयंकर मौत होगी कि शरीर का कोई हिस्सा भी फट सकता है और उसके फटते समय आपसे गाड़ी में बदबू को संभालना मुश्किल हो जाएगा। इतनी बदबू होगी। हमने डाक्टरों को कहा कि मरीज की जिद है। वह कहने लगा कि गाड़ी में उनको डाला और बंगला साहिब ले चले।

दुख भंजनु तेरा नामु जी दुख भंजनु तेरा नामु ॥

(अंग २१८)

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ
जिसु डिठै सभि दुख जाइ ॥

जो परिवार महापुरुषों की संगत करने वाले हों, उनके पास युक्तियाँ होती हैं। सुन लो। कार में उनको डाला और कार में ही एक शरीर ने गुटका साहिब से सुखमनी साहिब की बाणी को पढ़ना शुरू कर दिया। किसलिए? कि सच्चे पातशाह, बंगला साहिब पहुँच जाएँ, रास्ते में देह त्याग न दे। कृपा करना। इनकी अंतिम इच्छा तो पूरी हो। बड़े डाक्टर ने कहा है कि भयंकर मौत होगी। सुखमनी साहिब आरंभ कर दी कि बंगला साहिब पहुँच जाएँ। जब बंगला साहिब पहुँचे तो 5-7 शरीरों ने कार में से उतारा। इतनी शरीर की बुरी हालत कि सरोवर में स्नान करने योग्य भी नहीं तथा जो बरामदा है, बंगला साहिब सरोवर से बरामदे में कहते हैं कि लिटा दिया और सिर की तरफ से एक शरीर ने सुखमनी साहिब जी का पाठ आरंभ कर दिया। यह जो उसने वचन सुनाया, मैं आप जी को गुरु की हजूरी में सुना रहा हूँ। कभी भी काम आ सकता है। दो घण्टे लेटे रहे। दो घण्टे बाद कहते हैं कि मेरा शरीर इतना नहीं कि सरोवर में संगल पकडूँ और स्नान करुं। एक काम करो। एक बाल्टी का प्रबंध करो और सरोवर में से बाल्टी भर कर पाँच-सात बाल्टियाँ श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब का नाम लेकर मेरे बदन पर डाल दो। कई कट्टर व्यक्ति कहते कि सरोवर में स्नान नहीं करना चाहिए। याद रखो, सरोवर का स्नान, सरोवर का स्नान नहीं होता, जो गुरु साहिब ने वर दिया होता है, वचन किया होता है, यह वचन का स्नान होता है, वहाँ वचन जो है, उसकी कृपा होती है। यह तरन तारन साहिब जो सरोवर है, वहाँ श्री गुरु अर्जुन देव जी का वचन है कि जो पाँच स्नान करेगा, श्रद्धा से, चमड़ी के रोग दूर हो जाएँगे। महाराज जी ने तो यहाँ तक कहा है:

रामदास सरोवरि नाते ॥

सभि उतरे पाप कमाते ॥

(अंग ६२५)

उस गुरमीत सिंघ को पाँच बाल्टियों से सरोवर में से बारी-बारी हर बार मुख से बोलकर

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ
जिसु डिठै सभि दुख जाइ ॥

उसके बदन पर जल डाला गया। सुखमनी साहिब का पाठ चल रहा है। कपड़े पहनाए तथा शरीर इतना निर्बल था कि बरामदे में ही वह गुरमीत सिंघ फिर लेट गया। लगभग चार घण्टे लेटे रहे। और कहने लगे कि लगभग पाँच पाठ श्री सुखमनी साहिब जी की हाजरी लग गई। कहने लगे कि चार घण्टे बाद वह उठे, बड़ी मुश्किल से अंदर माथा टेका, देग करवाई अरदास की कि श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी कृपा करना। कार में बैठे तथा घर ले आए। अब पाँच पाठ श्री सुखमनी साहिब जी की रोज हाजरी लग रही है, श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी के चरणों का ध्यान करके महाराज जी कृपा करना। उसने वचन सुनाया। डाक्टर कहते पता नहीं बंगला साहिब पहुँचना है या नहीं। भयंकर मौत होगी। कहने लगा कि अब वह व्यक्ति आज आठ साल हो गए हैं, अपनी दुकान पर भी जाता है, आफिस पर भी जाता है। स्वयं कार चलाता है। सारा कारोबार कर रहा है। यदि श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी दयालु हो जाएँ तो कैंसर जैसी भयंकर बीमारियाँ भी वह ठीक कर सकते हैं। एक बार कहो:

दुख भंजनु तेरा नामु जी दुख भंजनु तेरा नामु ॥

(अंग २१८)

स्री हरिक्रिशन धिआईऐ
जिसु डिठै सभि दुख जाइ ॥

कहते कि पहली तरह के दुख भी जा सकते हैं। महाराज जी ने कहा "सभि" लफ़ज इस्तेमाल किया है। हमारे जीवन में अन्य दो प्रकार के दुख और आते हैं। तीन प्रकार के टोटल दुख आते हैं। पहले दुख जो पूर्व से चले आ रहे हैं, एक दूसरे दुख हैं, पूर्व से नहीं चले आ रहे, याद भी नहीं। यह दूसरी तरह के दुख हैं। आपको पता ही नहीं होते। अब से आधे घण्टे बाद क्या होना है क्या पता।

श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी महाराज का वचन, जो दुख तुरंत भी आ जाएँ, कहते श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी महाराज कृपा कर दें तो वह भी टल सकते हैं। वह भी कृपा हो सकती है। आपकी जानकारी के लिए दास बताए। मक्खन शाह लुबाणा का जब जहाज डोला, वह दुख पूर्व से नहीं चला आ रहा था। वह दुख कौन-सा था, अचानक। याद भी नहीं। जिंदगी की पूंजी ने डूब जाना है। जो परिवार, जो नौकर-चाकर, पूरे जहाज में पूंजी थी। एक देश से माल लेकर दूसरे देश जाना तथा साथ ही श्री गुरु नानक देव जी महाराज के घर का प्रचार। यह दुख अचानक आया है और मक्खन शाह लुबाणा का दुख किस तरह कट गया है। मक्खन शाह लुबाणा ने दर्शन किए थे, श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी के व अरदास की उस समय धन्य श्री गुरु नानक देव जी के घर

की गद्दी पर जो भी गुरु साहिब विराजमान हैं, मेरी अरदास कि अचानक दुख आ गया है, जिंदगी की पूंजी जा रही है, मेरा जहाज डगमगा रहा है। 500 मोहरें भेंट करुंगा, मेरा जहाज बचा लो, महाराज जी। उस समय ज्योत कहाँ थी, श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी महाराज की :
तेग बहादर सिमरीऐ घरु नउनिधि आवै धाइ ॥

वह समय आप सब सुनते हो। जब बाकी की तरह पाँच मोहरें रखी, गुरु तेग बहादुर महाराज जी के आगे तो महाराज जी ने चादर उतार कर कंधे से प्यार से कह दिया, मक्खन शाह लुबाणा अरदास की 500 मोहरें और भेंट 5 मोहरें कर रहे हो। अभी तो मेखों के निशान भी नहीं गए जो कंधा लगा कर जहाज पार करवाया है। यह है अचानक दुख आना। जब इस तरह का दुख आए, जपुजी साहिब का पाठ आरंभ कर दो, चौपई साहिब आरंभ कर दो, सुखमनी साहिब का पाठ आरंभ कर दो, दास गुरु साहिब की हजूरी में कहता है शूल के कांटे बन जाएँगे।

गजनी का सिक्ख था भाई कटारु। उसको पता था कि मेरे तौल चैक होने हैं, आधा मिनट बाद। भोला-भाला था। शरारतियों ने बदला लिया था। जब विभाग वाले आ गए कि तेरे तौल चैक करने हैं। तेरी शिकायत आई है। तू कम तोलता है। हाथ पर हाथ रखकर बैठा रहता है और क्या बात बननी थी। भाई कटारु गजनी का रहने वाला, जब आ गए चैक करने वाले तो श्री गुरु अर्जुन देव जी के चरणों का ध्यान करके जपुजी साहिब का पाठ आरंभ कर दिया। हे श्री गुरु अर्जुन देव जी, पता नहीं, यह दुख आ जाना है। मोहल्ले का बच्चा बच्चा उंगली करेगा यदि तौल कम निकले। इसलिए सौदा सस्ता देता था। बहुत बड़ी बदनामी है। बहुत नुक्सान होगा। उधर अमृतसर में गुरु अर्जुन देव जी को मनसूरी टका सिक्ख भेंट करता है। कितनी संगत बैठी है। श्री गुरु अर्जुन देव जी, वह टका अपने हाथ में कभी दाईं तरफ रखते हैं, कभी बाईं तरफ। सिक्ख कहते, महाराज जी, इतने-इतने लोग सोना भेंट कर जाते हैं और आप सेवक को कहते हो कि खजाने में डाल दो। पर यह एक टका अपने हाथ में कभी दाएं तरफ, कभी बाईं तली पर रखते हो, क्या कौतक है? श्री गुरु अर्जुन देव जी कहते, क्या करुं। मेरा सिक्ख भाई कटारु जपुजी साहिब का पाठ करके मुझे याद कर रहा है। मेरे सिक्ख भाई कटारु पर अचानक दुख आ गया है। जो दूसरा दुख है अचानक। शरारतियों ने तौल बदल दिए हैं। विभाग वाले तौल चैक कर रहे हैं और मैं क्या करुं। जब विभाग वाले हलके वजन का तौल दाएं छाबे में डालते हैं, मैं टका दाईं तली पर रख लेता हूँ। और हलके वजन का तौल जब विभाग वाले बाएं छाबे में डालते हैं, मैं टका बाईं तली पर ले आता हूँ, कहीं मेरे सिक्ख के तोलों में फर्क न पड़ जाए। यह दूसरी तरह के दुख हैं, अचानक आ जाएं, याद ही नहीं। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी कहते, श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी को याद करो, यह दूसरी तरह के दुख भी जा सकते हैं।

एक तीसरी तरह के दुख हैं। यह हैं कि दुख आया नहीं, इसका इलाज पहले ही शुरू हो गया है। पर कोई विरला समझ पाएगा। आपकी बेटी 17 साल की है और आपने एक पाठ रोज श्री सुखमनी साहिब का बढ़ा दिया है। किसलिए? हे वाहिगुरु! वह घर प्रदान करो, जो तेरे चरणों से जुड़ा हो। पहले ही बाड़ शुरू हो गई है अभी दुख आया नहीं। एडवांस इलाज शुरू हो गया है।

एक कार सेवा वाले महापुरुष हुए हैं। उनके दास ने तीन बार दर्शन किए हैं। जो श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी की सैंचियां होती हैं, यह चार भाग भी होते हैं, दो भाग भी होते हैं, दस भाग भी होते हैं। दास तीन बार मिला है और तीनों बार उनके हाथ श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी की सैंची साहिब थी। कार की पिछली सीट पर बैठे होते थे और उंगली से पाठ करना। सहज पाठ। मुझसे तीन बार रहा न गया। दास ने कहा, महापुरुषो, जब भी आप से मिलता हूँ, आपके हाथ में सैंची साहिब होती है। कभी आठवां भाग, कभी छठा भाग और कभी चौथा भाग। आप उंगली लगाकर पाठ करते हो। यह क्या है? सैंची साहिब की तरफ उंगली करके मुझसे वह कहते यह मेन स्विच है। दास ने कहा, समझा नहीं। कहते 35 जगह कार सेवा चल रही है। कहने लगे कि यह मेन स्विच है, यदि पाठ चलता रहे तो सभी जगह सेवा ठीक-ठाक चलती रहती है। किसी सेवा व कार सेवा में मुश्किल न आए। ऐडवांस ही उसका आसरा लिया जा रहा है। कहते कि यह मेन स्विच है, इसका आसरा लिया जाए तो हर समय आने वाली मुश्किल गुरु साहिब स्वयं ही काट देते हैं, सपने में ही काट देते हैं। इस बात को कोई विरला ही समझ सकता है। जिनकी कार सेवा चलती है या कार्य चलते हैं।

बाबा नंद सिंघ जी का वचन है जितने काम बढ़ जाएं, सेवा बढ़ जाए, नितनेम और बड़ा कर दो। मुझे महापुरुष कहते यह मेन स्विच न हो तो कभी फोन आ जाता है कि सीढ़ी खिसक गई है मजदूर ऊपर चढ़ा हुआ था और उसको चोट लग गई और वह अस्पताल आ गया है। कई कहते है कि फोन आ जाता है कि अमुक जगह टूट गई है, चार व्यक्ति गिर गए। अमुक जगह से संगत आ रही थी, उनका काम हो गया है। कहते यदि यह मेन स्विच हाथ में हो तो धन्य गुरु नानक साहिब स्वयं हर जगह डयूटी देते हैं। यह तीन तरह के दुख आते हैं। एक पूर्व से चले आ रहे हैं, कुछ अचानक आ गए और एक वो जो अभी नहीं आए पर इलाज पहले ही हो रहा है। श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी की रसना के लफ़ज, कहते कि श्री गुरु हरिकृष्ण साहिब जी का बन जाओ, यह तीन तरह के दुख मिट जाएँगे। पढ़ो सभी प्यार सेः

दुख भंजनु तेरा नामु जी दुख भंजनु तेरा नामु ॥

(अंग २१८)

❁❁❁

Transcription of Discourse Rendered by Bhai Guriqbal Singh Ji

What Door is it? Passing Through which makes Guru Ram Dass Ji Our Guide/Comrade

ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਦਰਵਾਜਾ ਹੈ? ਜਿਸ ਦਰਵਾਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

By: Jaswinder Singh Patiala

ਪਉੜੀ ॥
ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ ਹਉ ਵਾਰਿਆ
ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਕੀ ਹਰਿ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ॥
ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰਣੈ
ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸੇਵਾ ਬਣਤ ਬਣਾਈ ॥
ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਆਰਾ ਮੇਰੈ ਨਾਲਿ ਹੈ
ਜਿਥੈ ਕਿਥੈ ਮੈਨੋ ਲਏ ਛਡਾਈ ॥
ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ ਸਾਬਾਸਿ ਹੈ
ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ
ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੀਆ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਆਸ ਪੁਰਾਈ ॥੫॥
(ਅੰਗ ੫੮੭-੮੮)

All of you please recite 'Satnam Waheguru' in fond memory of Dhan Sri Guru Ramdas Ji. All of us seek blessings of Sri Guru Ram Das Ji. All of us wish to have good souls as sons and grandsons. All of us desire that Guru Ram Das Ji should protect us and become our Saviour, Guide and Father. All of us want that Guru Ram Das Ji should embrace us. We seek His affection. We want that Guru Ram Das Ji should be with us always. Two enlightenments were discussed last week. We should pray and we should hold Guru-ghar in high esteem. Its filth should appear as saffron. Today the third idea is that Guru Ram Das Ji be with me/us always. This is our prayer today. For this we have to enter a door to get this spiritual and eternal blessing. Which is the door? We will come to know about it from an incident from the life of Guru Ram Das Ji and Bhai Adam Ji. That incident is the door. We only have to enter through it. Bhai Adam Ji entered through that door. One winter day sangat had arrived from far and away. Bhai Adam was from the region of Malwa. He came to Guru Ram Das Ji with desire to have a child. Guru Ji came to know that dry wood (fuel) meant for langar had got wet and there was great inflow of sangat. There were many

children among the sangat. There was biting cold. There were not enough rooms. Old people were also there among sangat. There was jungle all around at Sultanwind and Chatiwind. Bhai Adam used to collect dry twigs from these jungles. He would daily bring one bundle at his home and deliver the other at the community kitchen. One day he thought if he brought the bundle lying at home for Gurughar, what would happen. He thought he also needed fuel at home. But he brought the bundle lying at home for sangat and burnt it at three or four places to keep sangat warm for the night. The sangat spent the night comfortably doing keertan.

ਆਏ ਸੰਤ ਪਰਾਹੁਣੇ ਕੀਰਤਨੁ ਹੋਆ ਰੈਣਿ ਸਬਾਈ।
(ਵਾਰ: ੧੦, ਪਉੜੀ ੧੬)

When we arrive at a Gurdwara, we look for a room first so that we may keep our belongings safely, then we head for darshan. When we don't get accommodation, we don't feel like having darshan, we feel disturbed. After two hours, the fire burnt by Bhai Adam Ji subsided. Bhai Adam Ji felt worried, because he knew the fire would subside completely in 15 minutes. One feels more cold when fire gets off. Bhai Adam brought more dry twigs kept in reserve at home. Only for the comfort of sangat of Gurughar. That fuel was also exhausted soon. There were still two hours to dawn. There were no dry twigs left at home. The logs in the stock of langar were wet. He was very restless. An idea struck him. He took a different step. He pulled the wooden frames and windows and doors made of wood of his very house and brought the same as fuel for 'langar' and sangat. Guru Ji witnessed that 'sangat' was reciting hymns at 2-00 a.m. Guru Ji said that He came to know that the fuel for langar was wet. In the morning Guru Ji asked from where dry twigs had been brought. Someone informed that Bhai Adam had arranged the dry logs. They also informed that he had brought door frames, doors and windows of his house as fuel. Baba Nand Singh Ji used to say that we should make sangat comfortable and happy, Guru would be happy with us for this kind gesture towards His sangat. So we should pledge to offer wealth and skills etc. for the benefit of sangat. Guru Ram Das Ji started twisting and opening fists of both hands and sent for Bhai Adam Ji. Bhai Adam Ji appeared before Guru Ji. Guru Ji said that he had made Guru Nanak's sangat comfortable. The sangat kept reciting hymns throughout the night because of Bhai Adam Ji. Guru Ji asked him to demand something. If a sikh enters through this door, then he does not have to demand anything from God. The Guru Himself asks him. The Guru becomes his Father and Comrade. Let's recite:

ਸਾਧਸੰਗਿ ਮਲੁ ਲਾਥੀ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਭਇਓ ਸਾਥੀ ॥
(ਅੰਗ ੬੨੫)

Satguru Ji says- sins are washed away when we serve the noble souls (sangat) and then God becomes our Comrade. So in order to get blessings of God, we should pass through such doors. Santa Singh was a 'Raagi' (singer of hymns) who used to accompany Baba Nand Singh Ji. Santa Singh caught a skin disease. He changed five doctors in two months but of no avail. Baba Nand Singh Ji advised him to clean 'Parikarma' (Periphery) of Sri Harmander Sahib of droopings of birds for forty consecutive days, remove dirt and other things also if any. Keep two towels also to wipe the floor of 'parikrama' if found wet, so that Guru Ramdas Ji's sangat feel comfortable. **This is the door, passing through which one can be at the feet of Guru Ram Das Ji.** This service was to facilitate sangat. Ragi Santa Singh was deputed to provide facility to sangat. Once a mediator came to discuss something with Guru Ramdas Ji. He said that Guru Ramdas Ji didn't give importance to holy dips at holy places/ ponds. Liberation could not be attained without this. Guru Ramdas Ji said our Sikhs recite hymns and do 'Simran' of 'Satnam' i.e. True Name of God. One becomes haughty if one depends only on holy dips at holy ponds. Guru Ji said, "Sikhs have been asked to hand fan Satguru and Sangat, to clean shoes of sangat and be humble throughout life. Our Sikhs earn spirituality by singing hymns/Gurbani. Holy places bow at the feet of those Sikhs whose souls get thus liberated. Such importance was given by Satnam Ji to 'Naam Simran'. History stands testimony to this discussion of Guru Ram Das Ji with 'Tapa', the meditator ascetic. During discussion Guru Ji recited this hymn in praise of 'Sangat' :

ਮਲਾਰ ਮਹਲਾ ੪ ॥
ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ ਤੇ
ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ ॥
(ਅੰਗ ੧੨੬੩)

These holy places come to have 'darshan of sangat'. 'Sangat' is pious and supreme.

ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ
ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੂਰਿ ਗਵਾਈ ॥੧॥
(ਅੰਗ ੧੨੬੩)

Bahadar Shah came to Guru Gobind Singh Ji and Guru Ji had knowledge regarding His previous birth also:

ਹੇਮ ਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਹੈ ਜਹਾਂ ॥
ਸਪਤ ਸ੍ਰਿੰਗ ਸੋਭਿਤ ਹੈ ਤਹਾਂ ॥੧॥
(ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ)

Once I was sitting beside Giani Jaswinder Singh Ji at Sri Harmander Sahib. Giani Ji said that some 12 to 15 years ago he had strong desire to go to

America. He applied to go abroad but visa was denied to him. Some four to five months passed. Once he was accompanying Baba Harbans Singh Ji of 'Kar Seva Wale'. Baba Ji was a man of great spiritual earnings. Giani Jaswinder Singh Ji expressed his desire to go abroad. Baba Harbans Singh Ji advised there was no need to go abroad as it was quite good for him at Amritsar. Giani Ji again insisted that he just wanted to go on a short tour as he did not mean to settle abroad permanently. At this Baba Ji said if he insisted then it was okay. Baba Ji moved his finger on the palm of his other hand and said that he had removed all the hurdles and the path to go abroad was clear then. Thus Baba Harbans Singh ji blessed Giani Ji from his spiritual earnings. Giani Jaswinder Ji was granted Visa within 3 days. When Guru Gobind Singh Ji saw Bahadur Shah, Guru Ji said that he had reminded Him of Guru Ramdas Ji. Bahadur Shah was very surprised to listen that. He asked, "how?" At this Guru Ji said that at the time of the fourth Guru, Bahadur Shah was a potter. He had a cart and a she-donkey and he used to transport earth (loose earth) dug from the under- construction pond at Sri Harmander Sahib to some other place. Guru Ramdas Ji used to pay him for the work done i.e. as per round of transportation. In the evening there used to be two queues of people before Guru Ramdas Ji. Persons in one queue used to get wages from Guru Ji for the work done by them on daily basis. On the other hand there used to be a queue of service providers (persons rendering service free of cost). The service providers would get 'prassad' daily. Thus they earned blessings of the Guru. One day Bahadur Shah joined the queue of the service providers. On his turn, when he appeared before Guru Ji, Guru Ramdas Ji asked why he had joined that queue. At this Bahadur Shah said that he had deliberately provided free service for one day to earn blessings of the Guru. That day he had worked harder without taking rest and worked for longer time as well. So he explained that he had done so deliberately to get Guru's blessings. Guru Gobind Singh Ji said that at that time Guru Ramdas ji while giving (holy commune) 'Prassad' to Bahadur Shah, said "Nihal! Nihal! Nihal!" three times. After this Bahadur Shah kept standing there and did not move. Guru Ramdas Ji asked why he didn't move. What else he wanted. At this Bahadur Shah said that his she-donkey had also performed service free of cost for Gurughar. So he was very cautions about the well being of his she-donkey as well, because his earnings depended on the animal. Just as the owner of a passenger vehicle takes care of his vehicle. People sprinkle holy water over passenger/transport vehicles/

goods carriers and pray that these remain in order and good condition. He told Guru Ramdas Ji that his she-donkey even did not take rest that day, so she also should be blessed. At this Guru Ramdas Ji uttered, "Nihal! Nihal! Nihal!" for the well being of the she-donkey as well. Such is the importance of the holy pond of Amritsar constructed to give salvation to souls. Guru Gobind Singh Ji told Bahadur Shah that he as well as his she-donkey were blessed thrice separately by Guru Ramdas Ji for rendering service to Sangat. That's why Bahadur Shah became a king. On learning the truth, Bahadur Saha very humbly thanked the Guru. He wanted to know the fate of the she-donkey also. At this Guru Gobind Singh Ji said that his she-donkey in the previous birth (life) was his queen in the next life then. So that animal was even so blessed by Guru Ramdas Ji that it became the queen of Bahadur Shah, who himself was a simple (poor) labourer in pervious life. All this happened because both of them served free of cost for one day only at a place built for the spiritual benefit of sangat. **We all should try to enter through such doors of Selfless Service to Sangat, that is the only way that can fetch eternal happiness to us. So we should dedicate our skills and qualities for the welfare of 'Sangat'. I announce this in the presence of Sri Guru Granth Sahib Ji that God adds years to one's life, if one serves Sangat. Sangat blesses. Such is the spiritual power of sangat. Sangat's prayer never goes waste.** After getting tips from some holy soul, many sins can be got pardoned through prayers by Sangat. Once a magistrate offered to cover the whole area of Nanaksar with gold. For this he made a request to Baba Isher Singh Ji. Baba Ji asked how he could do so. He said he was a magistrate and had immense wealth. Baba Ji said he could not do so merely on the basis of his salary. Baba Ji said that he might have amassed such huge amount of money by committing sins i.e. through corrupt practices. The magistrate started weeping and admitted having taken bribe a number of times. He said that he wanted to wash off his sins then. Baba Isher Singh Ji made him wait for one year. Baba Ji said that it is the duty of a magistrate to do justice to people. Baba Ji said his gold was smeared with blood of the poor and the innocent. The magistrate kept requesting for one year to forgive him. One day Baba Ji decided to do something for him so that he was pardoned. Baba Ji said that he won't get forgiveness by offering gold. His sins were of serious nature:

ਮ: ੧॥
ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸੁ ਸੂਅਰ ਉਸੁ ਗਾਇ ॥
ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ ਹਾਮਾ ਤਾ ਭਰੇ ਜਾ ਮੁਰਦਾਰੁ ਨ ਖਾਇ ॥
(ਅੰਗ ੧੪੧)

The magistrate said that he had realised his blunder then and requested for some solution. Baba ji advised him to instal handpumps at required places at Nanaksar. The handpumps would quench the thirst of sangat. His sins thus would be washed with blessings of sangat. Today one can see many handpumps at Nanaksar. So the way was shown by the holy soul. Sangat's blessing is all powerful. So passing through such doors, one can have protection of the Guru. The Guru becomes our Saviour.

Guru Ramdas Ji was opening and closing His fist and said that Bhai Adam took care of sangat throughout the night. He even pulled out doors and windows of his own house to be burnt as fuel to provide warmth to Sangat. Guru Ji said he did not need to ask for anything, the Guru would bless him anyhow, on His own, out of sheer bliss. We should not leave this message here, we should implement it in our life. We should always be ready to sacrifice our life unto sangat to earn blessings of Guru. Once I was sitting at Gurdwara Shaheedan Sahib at Sri Amritsar Sahib. I saw some 500 devotees in a short span coming to have 'darshan', bringing cooked vegetables, pulses, prassadas etc. for the 'Guru-Ka-Langar'. I was thankful to God that Sangat loves to render service of all kind. People are ever ready to serve food to Sangat/ devotees of Baba Deep Singh Ji. We can have blessings of our Guru by distributing rosaries, scriptures etc. among Sangat. We can clean footwears of Sangat, sweep floors at a Gurdwara. By making Sangat comfortable and by providing facilities to Sangat, we can earn blessings of God. Bhai Adam Ji said that he was issueless. Guru Ramdas Ji checked his spiritual account, he was destined to remain issueless throughout his life. So Guru Ramdas Ji said that His own yet to be born fourth son would take birth at Bhai Adam's home. Guru Ramdas Ji gifted His own son to Bhai Adam Ji just for serving Guru Nanak's Sangat for one night. Guru Ji advised him to name the son as Bhai Bhagtu. Guru Ji predicted that the son would be a great soul. Guru Ji foretold that his dynasty would prosper. So this is the third idea/ enlightenment that I have shared with you. Fourth enlightenment will be shared in the next issue. Let's recite:

ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ ਸਾਬਾਸਿ ਹੈ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ॥

(ਅੰਗ ੫੮੮)

English Translation : Varinder Singh
Principal, Govt. Sen. Sec. School,
Timmowal, Sri Amritsar Sahib

☸☸☸

Which are the Ten Sins?
ਦਸ ਪਾਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

By- Bhai Pal Singh

Researchers have prepared a list of ten sins, out of which 3 are committed by body, 4 sins are committed by misuse of language and 3 are products of evil mind. With the blessings of the Almighty, Bhai Pal Singh Ji has made a very good effort to start this series- **which are the ten sins?** You have already read about three sins that are committed by body in the previous three editions of the 'Sift Salah.' Let's study **the fourth sin that is committed by using foul language- i.e. to speak bitterly.**

In order to understand the background, please read the previous issue :

The Fourth Sin is to Speak Bitterly:

Even honey is not as sweet as to speak sweetly. All bitter things are less bitter than speaking bitterly or speaking in an insulting way. Bhai Gurdas Ji says that sweet words cool down the listener whereas bitter words hurt others:

ਮਧੁਰ ਬਚਨ ਸਮਸਰਿ ਨ ਪੁਜਸ ਮਧੁ
ਕਰਕ ਸਬਦਿ ਸਰਿ ਬਿਖ ਨ ਬਿਖਮ ਹੈ।
ਮਧੁਰ ਬਚਨ ਸੀਤਲਤਯ ਮਿਸਟਯਨ ਪਯਨ
ਕਰਕ ਸਬਦ ਸਤਪਤ ਕਟ ਕਮ ਹੈ।

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਕਬਿੱਤ ੨੫੬)

Bitter words may land us and keep us in the cycle of life and death forever. Once a king made fun of Ashta Vakar Ji, an ascetic who had a deformed body. His body used to have 8 curves when he walked. The king ridiculed the ascetic for having abnormal, serpent like walking style. The ascetic moved on silently. The king again asked from where he had got serpent like body. The ascetic did not say anything. The king made fun of him many times. Ashta Vakar Ji became angry and said that God would certainly give him (the king) a serpent like body. Cursed by the ascetic, the king became a snake:

ਸੰਤਨ ਕੈ ਦੂਖਨਿ ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਪਾਇ ॥

(ਅੰਗ ੨੭੯)

Guru Gobind Singh Ji also advises the Sikhs to speak respectfully to all and never to hurt the feelings of others by using foul language.

ਮਧੁਰ ਕਹੇ ਸਭਿ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥
ਫੀਕਾ ਬੋਲ ਨ ਕਿਸੀ ਸੁਖਾਵੈ ॥

(ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

Once Bhai Sobha Ram rebuked a Sikh for being impatient, when he (Sobha Ram) was serving langar. That Sikh had

especially come to partake the holy commune.

Bhai Sobha Ram called him a bear. Bhai Sobha Ram pushed away his hand. The Sikh was in a hurry, so he picked a bit of fallen holy commune from the ground, ate it and went away. Thus Bhai Sobha Ram became a bear in next cycle/ form of life because he hurt the feelings of that Sikh. Guru Gobind Singh Ji liberated that bear.

Bhai Gurdas Ji says that he sacrifices his life unto any person who is sweet and soft spoken:

ਹਉ ਤਿਸ ਦੈ ਚਉ ਖੰਨੀਐ ਮੰਦਾ ਕਿਸੈ ਨ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ ।

(ਵਾਰ: ੧੨, ਪਉੜੀ ੫)

Draupdi got constructed a miraculous palace. Many kings were invited at its opening ceremony. She was fond of painting and carving etc. There was a pond in the palace. She spread colours on its still waters in such a way that it appeared to be the beautiful floor. While roaming in the palace, Duryodhan mistook it as a floor, stepped on it and fell into the pond. Laughingly Draupdi said, "Blind is the son of the blind king." These insulting words were unbearable for Duryodhan as it was an insult to his father as well. He decided to take revenge.

Bitter words spoken by Draupdi resulted in the war of 'Mahabharat'. Lakhs of people/soldiers were killed in the war. So we should speak only sweet words. One who is soft spoken, gets all sweet fruits/rewards.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਤਿਨ ਜਨ ਕਉ ਲਾਗੇ
ਜੋ ਬੋਲਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਤਾ ਹੇ ॥੪॥

(ਅੰਗ ੧੦੫੧)

Once Sikhs asked the seventh Master, "who is handsome and who is not?" At this Guru Ji said that one who speaks sweetly is handsome and one who uses bitter language is ugly. Bhai Gurdas Ji says that everybody likes cuckoo's chirping but nobody wants to hear crowing of a crow.

ਕਾਉ ਨ ਭਾਵੈ ਬੋਲਿਆ ਕੋਇਲ ਬੋਲੀ ਸਭਨਾਂ ਭਾਣੀ ॥

(ਵਾਰ : ੩੧, ਪਉੜੀ ੧)

A very poor and carefree but spiritually enlightened soul (Baba Nidhana Ji) lived with the great person of Bhucho Mandi. Someone told the saintly soul of Bucho Mandi that an officer namely Gamdoor Singh had rebuked and insulted Baba Nidhana Ji for standing on the way from where the king's procession was to pass. It was Gamdoor Singh's duty to make only those persons stand on either side of the road, who could bow before the king. This is why he pushed Baba Nidhana Ji away and behaved rudely.

The saintly soul said that 'Gamdoor' means away from distress (grief) etc. But how could anyone insulting the 'Bhagats' could remain away from grief. His name should be 'Gamhazoor' instead. Thus Gamdoor earned the curse

of the saintly soul and remained in jail for the rest of his life. Saintly souls never curse anyone unwittingly, it's God's will that prevails.

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ ॥

(ਅੰਗ ੨੬੩)

When Guru Nanak Dev Ji visited Aimnabaad for the second time, some ascetics and saints met Him. In the evening Guru Ji asked Mardana Ji to take the saints to the town to have food/ supper and bring Bhai Lalo Ji along while returning:

Bhai Mardana Ji went to the house of a Pathan, where a wedding program was going on. The Pathan came out fully drunkard and started using foul language for the saints. The Pathan in an inebriated state, pushed Mardana Ji. The saints alongwith Bhai Lalo Ji brought Bhai Mardana Ji back to Guru Nanak Dev Ji:

ਹੇ ਸੰਤੋ ਦੈ ਉਠਿ ਕਰਿ ਜਾਵਹੁ ॥
ਪੁਰਿ ਤੇ ਜਾਚਿ ਅਸਨ ਕੋ ਖਾਵਹੁ ॥

(ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

Satguru Ji told Bhai Lalo Ji that the pathans of the town were very haughty, they didn't donate, nor were they compassionate towards the poor. Their sins would bounce back, incarnated as Babar, who would plunder their town and all the amassed wealth. Guru Ji said He was not cursing them, He was only foretelling God's order:

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ
ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਞ ਲੈ ਕਾਬਲਹੁ ਧਾਇਆ
ਜੋਰੀ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥

(ਅੰਗ ੭੨੨)

Guru Nanak Dev Ji says he who speaks bitterly is unable to perform good gestures to others. Such bad persons are punished in hell.

ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥
ਫਿਕੋ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ਫਿਕੇ ਫਿਕੀ ਸੋਇ ॥
ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਥੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ ॥
ਫਿਕਾ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

Bahal Das Ji, disciple of Baba Maha Harnam Singh Ji, used to cook food himself for the saintly soul. One day he went to the house of a lady for getting the wheat ground. There was a hand driven grinder. The lady was in anger. She thought of damaging the grinder temporarily as she was fed up with daily visits by Bahal Das Ji.

She covered the axel/central pivot of the grinding machine with clothes. When Bahal Das Ji put wheat into it, he found it was not working properly and not producing flour. He asked the lady what had happened to the wheat grinder.

She replied in anger that he had caused the defect. He was responsible for making it defective. At this Bahal Das Ji said it had been out of order before he touched it. It was not his fault. At this the lady started using foul language.

Bahal Das Ji bade good bye to her in a humble way and reported the matter to the saintly soul.

Baba Ji said that the lady would also remain spiritually empty like the empty grinder. Her insulting words turned out to be a curse for her.

ਮਤਿ ਥੋੜੀ ਸੇਵ ਗਵਾਈਐ ॥

(ਅੰਗ ੪੬੮)

A writer has rightly said:

ਖੰਡ ਮਿੱਠੀ ਖੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਮਿੱਠਾ,
ਮਿੱਠੀ ਉਸਤੋਂ ਮਹਿਕ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੈ।
ਮਿੱਠੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੁੰਦੀ
ਇਹੋ ਡੋਬਦੀ ਇਹੋ ਤਾਰਦੀ ਹੈ।

When all the four sons of Brahma Ji went to have 'darshan' of Vishnu Ji, two brothers Jai and Bijay stopped them on the way by hurting their feelings. When Vishnu Ji learnt about this, He came running to protect His disciples and cursed Jai and Bijay that they dit not have the right to live in Heaven and expelled both of them from Heaven and sent them to live on the earth. So they became Hernkashayap and Harnakash first, then Ravan and Kumbhkaran and then Sispal and Dant Baktar (Many believe he was Kans). Thus the user of foul language lands in trouble because of his rude behaviour:

ਰਸਨਾ ਫਿਕਾ ਬੋਲਣਾ ਨਿਤ ਨਿਤ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ ॥

(ਅੰਗ ੫੯੪)

Sheikh Farid Ji says never to speak rudely to others because God lives in every soul:

ਇਕੁ ਫਿਕਾ ਨ ਗਾਲਾਇ ਸਭਨਾ ਮੈ ਸਚਾ ਧਣੀ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੮੪)

Once on a cold wintry night, Guru Amar Das Ji was bringing a pitcher full of water. He was walking cautiously on the slippery ground. It was quite dark and his foot struck against the wooden peg outside the house of a weaver. On hearing the thud, the weaver asked from inside who it was. At this his wife said it might be Amroo, the placeless (homeless, wanderer). She added that he was quite restless.

At this Guru Amar Das Ji said that He was not homeless, he had a Guru. He said the weaver's wife was insane and she actually became insane.

Dhan Dhan Sri Guru Nanak Dev Ji says only respectful words are accepted at Gurughar. Respect begets respect. We often repent after using foul language:

ਜਿਤੁ ਬੋਲਿਐ ਪਤਿ ਪਾਈਐ ਸੋ ਬੋਲਿਆ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਫਿਕਾ ਬੋਲਿ ਵਿਗੁਚਣਾ ਸੁਣਿ ਮੂਰਖ ਮਨ ਅਜਾਣ ॥

(ਅੰਗ ੧੫)

To be continued...

English Translation : Varinder Singh
Principal, Govt. Sen. Sec. School,
Timmowal, Sri Amritsar Sahib

Note:- Which are the ten sins? Which is the 5th sin that is committed i.e. to speak lies. Do read in the next edition and ponder over it.

ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਵਰਗੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹਤਿਆਤ ਵਰਤਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੇਟਿੰਗਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਫਸਟ, ਸੈਕਿੰਡ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਆਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਮੈਡਲਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਫੈਲਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਲਾਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਵਰਗੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਇਹਤਿਆਤ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3000 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਜੋਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ 9 ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 27 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਫਸਟ, ਸੈਕਿੰਡ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਥਰਡ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 3000 ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਮੈਡਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਡਲ ਘਰੋਂ-ਘਰੀਂ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ।

CERTIFICATE

BIBI KAULAN JI BHALAI KENDER TRUST (CHARITABLE)

ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ (ਚੇਰੀਟੇਬਲ) ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ)

ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ .... ਸਪੁੱਤਰ/ਸਪੁੱਤਰੀ ਸ੍/ਸ੍ਰੀ....................

ਨੇ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ (ਚੇਰੀਟੇਬਲ) ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ (ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ) ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ .... ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਵਾਇਆ।

Date/ਤਾਰੀਖ :- ਮਈ 2020

Signature/ਹਸਤਾਖਰ

ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਗੋਗਾ ਵੀਰ ਜੀ) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਮੈਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਮੈਂਡਲਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ

ਗੁਰਧਾਮ ਦਰਸ਼ਨ

1
ਗੁ: ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਗੁ: ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇੱਕ ਖੂਹ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।

2
ਗੁ: ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ)

ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੰਸ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤਿਲਕ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ 26 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨੇ 13 ਦਿਨ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣੇ ਵੱਲੋਂ ਮੋਹਰਾਂ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

3
ਗੁ: ਥੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ (ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ) ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਏ ਤੇ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬੇਰੀ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਬਾਬੇ ਧੀਰ ਮੱਲੀਏ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਥੇ ਆਉਣਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਵਾੜ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿਹੜੇ ਥੜ੍ਹੇ ਤੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ ਉਹ ਗੁ: ਥੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

4
ਗੁ: ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ (ਪਿੰਡ ਵੱਲਾ) ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਡਿਉੜੀ ਤੋਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦਮ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲੇ ਆ ਗਏ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਤਾਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲਾ ਮਾਤਾ ਹਰੋ ਜੀ ਦੇ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਵਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ :

"ਮਾਈਆਂ ਰੱਬ ਰਜਾਈਆਂ ਭਗਤੀ ਲਈਆਂ" (ਵੱਲਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਗੱਲਾ)